

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра економічної теорії

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь – бакалавр

на тему: «Автократичні режими і суверенний дефолт в умовах глобальної
продовольчої кризи»

Виконав: студент 4-го року навчання,
напряму Економічна теорія
Раєв Вадим Євгенович
Керівник Григор'єв Г.С., _____
доктор економічних наук, доцент
Рецензент _____
Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«_____» _____ 20____ р.

Київ – 2024

Зміст

ВСТУП	3
Розділ 1: Теоретичні аспекти	7
1.1. Розбір основних понять: автократія, суверенний дефолт, глобальна продовольча криза	7
1.2. Огляд літератури: підходи і теорії щодо взаємодії автократичних режимів і суверенного дефолту	11
1.3. Методологія оцінки глобальної продовольчої кризи в умовах потенційного суверенного дефолту	14
РОЗДІЛ 2: ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ	20
2.1. Проведення вибору країн у відповідності з тематикою дослідження	20
2.2. Збір та аналіз статистичних даних щодо автократичних режимів у вибраних країнах	27
2.3. Оцінка рівня суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи	32
РОЗДІЛ 3. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ АВТОКРАТИЧНИМИ РЕЖИМАМИ І СУВЕРЕННИМ ДЕФОЛТОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬНОЇ КРИЗИ	44
3.1. Вплив глобальної продовольчої кризи в контексті обраних країн	44
3.2. Визначення факторів, що впливають на взаємодію автократичних режимів і суверенного дефолту	51
3.3. Формулювання основних висновків щодо взаємозв'язку основних складових дослідження	54
РОЗДІЛ 4: РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	59
4.1. Розгляд можливих шляхів запобігання суверенному дефолту в автократичних режимах ..	59
4.2. Перспективи продовження дослідження	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

У сучасному світі, де глобальна взаємозалежність та геополітична невизначеність стають все більш помітними, вивчення взаємозв'язків між автократичним управлінням, суверенними дефолтами та кризами продовольчої безпеки є важливим. Це дослідження зосереджено на аналізі взаємодії між автократичними режимами та фінансовими кризами, особливо у контексті глобальних продовольчих проблем, що дозволяє краще зрозуміти складні взаємозв'язки, які формують сучасні політичні та економічні системи.

Головною метою цього дослідження є поглиблення розуміння того, як автократичні режими впорядковують економічні виклики, зокрема під час криз продовольчої безпеки та фінансових труднощів. Шляхом аналізу відповідей автократичних урядів на суверенні дефолти на фоні глобальної продовольчої кризи, ми намагатимемося виявити, як політичні системи впливають на економічні показники і навпаки.

Дослідження має **дві основні цілі**: по-перше, проаналізувати поведінку автократичних режимів у відповідь на суверенні дефолти в контексті глобальної продовольчої кризи; по-друге, оцінити, як ця взаємодія впливає на внутрішню стабільність, міжнародні фінансові ринки та геополітичні відносини. Зосереджуючись на автократичних системах, ми прагнемо виявити характерні особливості авторитарного управління, які визначають реакцію на економічні кризи та проблеми продовольчої безпеки.

Об'єкт дослідження охоплює широкий спектр автократичних режимів у різних частинах світу та на різних етапах економічного розвитку, визнаючи різноманітність авторитарних систем та їхні реакції на зовнішні шоки. Від закорінених диктатур до гібридних режимів і нових форм автократії, ми плануємо дослідити спільні та відмінні риси у способах управління фінансовими кризами та дефіцитом продовольства, зберігаючи при цьому політичний контроль.

Предмет дослідження є вплив автократичних режимів на ризик суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи. Іншими

словами предмет дослідження полягає у вивченні взаємозв'язку між політичними режимами та економічною стабільністю країн, що зіткнулися з продовольчою кризою. Основна увага приділяється аналізу того, як авторитарні уряди реагують на загрози дефолту, особливо в контексті залежності від імпортованих продовольчих товарів та високого рівня урбанізації.

Для досягнення цілей дослідження було вирішено використовувати мультидисциплінарний підхід, включаючи політологію, економіку, міжнародні відносини та розвиткові студії. Методологічно дослідження поєднує якісний та кількісний аналіз, використовуючи такі інструменти, як кейс-стаді, порівняльний аналіз, статистичне моделювання та архівні дослідження. Завдяки зіставленню даних з різних джерел та застосуванню строгих аналітичних методів, ми прагнемо отримати глибоке розуміння складних взаємозв'язків.

Основою дослідження є гіпотеза, що авторитарні режими, які зіштовхуються з ризиком суверенного дефолту на тлі глобальної продовольчої кризи, можуть віддати перевагу збереженню влади над економічною стабільністю, вдаючись до авторитарних заходів для підтримки політичного контролю та придушення опозиції. Ця гіпотеза передбачає, що авторитарні лідери можуть використовувати кризові ситуації як можливість для консолідації влади, зміцнення авторитарного управління та перекладання відповідальності за економічні проблеми на зовнішніх або внутрішніх суб'єктів.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі взаємозв'язку між авторитарними режимами та суверенними дефолтами в контексті глобальної продовольчої кризи. Це дослідження відкриває нові перспективи для розуміння того, як політичні системи впливають на економічні рішення та стратегії виживання в умовах економічної нестабільності. Це дозволяє краще зрозуміти, чому деякі авторитарні режими вдаються до дефолту, в той час як інші знаходять способи уникнути фінансових криз, навіть за рахунок політичного репресії та обмеження громадянських свобод.

Практичне значення дослідження для української економіки полягає у можливості застосування його результатів для розробки стратегій економічної

політики, які б враховували ризики, пов'язані з автократичними тенденціями в управлінні. Україна, яка переживає періоди політичної та економічної трансформації, може використовувати ці знання для підвищення стійкості своєї економіки до зовнішніх шоків, таких як глобальні продовольчі кризи. Розуміння механізмів, за допомогою яких автократичні режими впливають на економічні рішення, може допомогти українському уряду краще прогнозувати та запобігати потенційним фінансовим кризам. Крім того, аналіз взаємозв'язку між політичними режимами та економічною стабільністю може сприяти розробці ефективних стратегій управління державним боргом та зовнішньоекономічною політикою.

У підсумку, це дослідження прагне розкрити складні зв'язки між автократичним управлінням, суверенними дефолтами та кризами продовольчої безпеки, надаючи цінну інформацію про виклики та можливості, з якими стикаються країни, що борються з авторитаризмом у часи економічних потрясінь. Вивчаючи причини та наслідки авторитарних реакцій на кризи, ми прагнемо збагатити економічні дискусії, поглибити розуміння динаміки управління та сприяти зусиллям зміцнення демократії та економічної стабільності у все більш нестабільному світі.

Також варто зауважити, що дослідження буде проводитись з пріоритетом на якісний аналіз. Це буде зроблено для того, щоб краще та простіше розуміти послідовність та суть проведеного дослідження. В додаток до цього це буде зроблено через кривизну інформації та її спотворення у різних джерелах. Якісний аналіз є особливо важливим при дослідженні автократичних режимів та суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи, оскільки він дозволяє глибше зрозуміти складні політичні, соціальні та економічні процеси, які можуть бути неочевидними при кількісному аналізі.

Якісний аналіз дозволяє нам зануритися в контекстуальні деталі, виявляючи нюанси та мотивації, які формують політичні рішення та економічну поведінку в автократичних режимах. Автократичні режими часто контролюють інформацію та медіа, що може призводити до спотворення даних. Якісний аналіз

допомагає ідентифікувати такі спотворення та забезпечує більш точне розуміння реальної ситуації.

Враховуючи ці аспекти, якісний аналіз є ключовим для розуміння складних взаємозв'язків між автократичними режимами, суверенним дефолтом та глобальною продовольчою кризою, особливо в контексті країн з високим рівнем контролю над інформацією та обмеженим доступом до незалежних даних.

Розділ 1: Теоретичні аспекти

1.1. Розбір основних понять: автократія, суверенний дефолт, глобальна продовольча криза

Для аналізу впливу автократичних систем на суверенні дефолти в умовах світової продовольчої кризи, важливо зрозуміти ключові теорії, що становлять основу цього питання. Почнемо з розгляду автократії. Автократія — це система управління, де одна особа має необмежену владу та право приймати рішення. Такі режими існували з давніх часів, коли королі та імператори володіли великими країнами та племінними землями, і продовжують існувати сьогодні у вигляді абсолютних монархій та диктатур. На відміну від демократії, жителі країн з авторитарними урядами не мають можливості впливати на законодавство або контролювати його виконання. Автократ не підзвітний нікому, не існує системи стримувань і противаг, конституційних обмежень влади правителя, і він не зобов'язаний звітувати перед радниками, судовою системою, народом чи пресою.

У автократичних державах влада правителя є абсолютною; опозиція не терпиться. Тому вчені часто пов'язують автократію з тоталітарними режимами, такими як режими Адольфа Гітлера в Німеччині та Йосипа Сталіна в Радянському Союзі. Автократія — це загальний термін, а не конкретна форма урядування. Хоча автократи мають повну владу над народом своїх країн, їхні методи правління можуть значно відрізнитися.

Абсолютні монархії та диктатури досі існують. Сучасні королі та королеви, як і в давнину, часто правлять за правом спадкоємності. Їхнє королівське походження можна простежити до давніх часів, коли їхні предки-монархи правили за божественним правом, оскільки вважається, що вони походять від богів. Диктатори — це абсолютні правителі, які отримують владу, а не успадковують її. Зазвичай диктатори приходять до влади через революцію — зазвичай коли група повстанців піднімається на протест і повалює існуючий уряд. Потім диктатор бере владу, щоб встановити новий порядок. Диктатори, особливо військові, приходять до влади силою.

На протязі історії, у часи політичних потрясінь, люди схильні підкорятися владі сильних лідерів, які можуть взяти під контроль свої країни. Наприклад, Нікколо Макіавеллі, італійський політичний філософ XV століття, рекомендував автократію як тимчасовий захід і засіб відновлення політичного порядку та припинення опозиції.

Економічні характеристики автократичних систем та їхній вплив на суверенні дефолти, особливо в контексті глобальної продовольчої кризи, можна зрозуміти через багатогранну призму, яка враховує історичну політичну економію, природу зміни режимів і специфічну вразливість цих сильно інституціоналізованих режимів. Автократії часто характеризуються централізованим контролем над економічними ресурсами, обмеженою прозорістю фінансового менеджменту та схильністю віддавати пріоритет стабільності режиму над економічними реформами. Це може призвести до економічної неефективності, корупції та недостатнього реагування на ринкові сигнали, що, у свою чергу, може сприяти фіскальному дисбалансу та збільшенню ризику суверенного дефолту.

Під час глобальних криз, таких як продовольча криза, ці економічні характеристики можуть стати особливо виразними. У Глобальному звіті Всесвітньої продовольчої програми про продовольчі кризи 2023 року підкреслюється, що понад чверть мільярда людей стикаються з гострим голодом, причому економічні потрясіння значною мірою сприяють цьому зростанню. Автократичні режими з їх централізованими процесами прийняття рішень можуть бути менш гнучкими у реагуванні на такі кризи, потенційно погіршуючи ситуацію. Відсутність демократичної підзвітності також може означати, що потреби населення не задовольняються належним чином, що призводить до соціальних заворушень і подальшої економічної дестабілізації. [2968]

Тісно пов'язаною з автократією є ідея суверенного дефолту. Суверенний дефолт є критичною подією в міжнародних фінансах, що представляє ситуацію, коли країна не виконує свої боргові зобов'язання. Ця неспроможність може виникнути через нездатність здійснити необхідні платежі за боргом або відмову

це зробити. Наслідки суверенного дефолту є далекосяжними, вони впливають не лише на економіку країни-дефолту, але й на світові фінансові ринки та економіку інших країн. За своєю суттю суверенний дефолт стосується довіри та її порушення. Коли країна позичає, вона укладає угоду з кредиторами про те, що вона поверне позичені кошти плюс відсотки. Ця угода ґрунтується на вірі в те, що країна виконуватиме свої зобов'язання. Дефолт руйнує цю довіру та сигналізує світові, що країна або не хоче, або не може виконати свої фінансові обіцянки.

Причини суверенного дефолту різноманітні та часто складні. Вони можуть включати економічну безгосподарність, політичну нестабільність або зовнішні потрясіння, такі як раптове падіння цін на товари для країн, які залежать від експорту. Іноді комбінація факторів може підштовхнути країну до дефолту. Наприклад, уряд може займатися надмірними запозиченнями під час економічного процвітання, щоб виявитися неспроможним обслуговувати свої борги, коли економіка занепадає.

Наслідки суверенного дефолту є серйозними та багатограними. Відразу після цього країна-дефолт може виявитися закритою від міжнародних ринків капіталу, не маючи змоги позичати далі та зіткнувшись із вищими процентними ставками. Це може призвести до замкнутого кола, коли відсутність доступу до фінансування посилить економічні проблеми країни, що призведе до подальших дефолтів. Інвестори, як внутрішні, так і міжнародні, які тримають борг країни, зазнають значних втрат. Це може призвести до втрати багатства та заощаджень для окремих осіб і фінансових потрясінь для установ. Дефолт також може спровокувати кризу довіри до валюти країни, що призведе до девальвації та інфляції, що може підірвати купівельну спроможність громадян.

Крім того, суверенний дефолт може мати системні наслідки. Це може поширити страх на глобальних ринках, що призведе до ефекту зараження, коли інвестори почнуть сумніватися в кредитоспроможності інших країн, особливо тих із подібними економічними профілями. Це може спричинити втечу капіталу з цих країн, чинячи тиск на їхні валюти та збільшуючи вартість запозичень.

У контексті автократії та суверенного дефолту виникає проблема глобальної продовольчої кризи. Ця криза охоплює періоди гострої нестачі харчів, стрімкого зростання цін на продукти та масового голоду, що впливає на різні регіони світу. Чинники, що сприяють продовольчим кризам, включають кліматичні зміни, деградацію довкілля, збільшення населення, нерівність доходів та геополітичні конфлікти. Такі кризи мають широкомасштабні наслідки не тільки для продовольчої безпеки та благополуччя людей, але й для соціально-економічної стабільності та політичного ладу. Авторитарні режими часто відповідають на продовольчі кризи за допомогою авторитарних заходів, таких як контроль над цінами, продовольчі субсидії та придушення опозиції. Однак такі дії можуть лише погіршити основні структурні проблеми та посилити соціально-економічні розбіжності, що лежать в основі продовольчої незахищеності.

Взаємодія між авторитарними режимами, суверенним дефолтом та глобальною продовольчою кризою створює плідний ґрунт для досліджень з важливими імплікаціями для сучасного суспільства. Розуміння того, як авторитарне правління впливає на реакцію на економічні кризи, такі як суверенний дефолт і дефіцит продовольства, є критично важливим для політиків, економістів та політичних аналітиків. Крім того, розкриття складної взаємодії між політичними режимами та економічною вразливістю може сприяти зусиллям, спрямованим на зміцнення демократії, економічної стійкості та пом'якшення наслідків майбутніх криз.

Це дослідження вносить вклад у глибше розуміння викликів, з якими стикаються країни, що зіштовхуються з авторитарним управлінням, суверенним дефолтом та глобальною продовольчою кризою. Воно надає цінні відомості про перехрестя політики, економіки та продовольчої безпеки в умовах зростаючої глобальної взаємозалежності та нестабільності.

1.2. Огляд літератури: підходи і теорії щодо взаємодії автократичних режимів і суверенного дефолту

Перетин автократичних режимів і суверенного дефолту, особливо в контексті глобальної продовольчої кризи, представляє складний гобелен політичної та економічної динаміки, який привернув увагу науковців.

Автократичні режими, що характеризуються централізованою владою та обмеженими політичними свободами, часто стикаються з унікальними економічними проблемами. Концентрація влади може призвести до економічної політики, яка надає перевагу стабільності режиму, а не раціональному фінансовому управлінню, що потенційно може призвести до суверенного дефолту, тобто невиконання боргових зобов'язань.

Економічна політика та стратегії виживання в автократіях на економічну політику часто впливає потреба режиму зберегти владу. Лідери можуть вдаватися до популістських заходів, таких як субсидії та контроль над цінами, щоб заспокоїти ключові групи, особливо міське населення. Така політика може спричинити навантаження на національні бюджети та збільшити ймовірність суверенного дефолту, якщо вона не є стійкою в довгостроковій перспективі.

Розподіл ресурсів в автократичних режимах часто спотворюється системами патронажу, де ресурси спрямовуються на лоялістів, а не інвестуються у виробничі сектори. Це може призвести до економічної неефективності та послаблення здатності реагувати на фінансові кризи, збільшуючи ризик дефолту.

Відсутність прозорості та підзвітності є ознакою автократичного правління. Це може приховати справжній стан державних фінансів як від громадян, так і від міжнародних інвесторів, що призведе до прийняття неправильних економічних рішень і підвищення ризику дефолту.

Зовнішня політика автократичних режимів також може впливати на ймовірність їх дефолту. Ізоляціоністська політика чи агресивні зовнішні відносини можуть призвести до санкцій або скорочення іноземних інвестицій, посилюючи економічні проблеми та наближаючи країну до дефолту.

Література з цього питання багата різноманітними методологіями та теоретичними основами, що пропонують багатогранний погляд на виклики та поведінку, пов'язану з автократичним управлінням у часи серйозної економічної кризи.

Першою працею для нашого дослідження була стаття Кемерона Баллард-Рози «Hungry for Change: Urban Bias and Autocratic Sovereign Default» [30], основна теорія полягає в тому, що автократичні лідери, керовані інстинктами самозбереження, можуть прийняти рішення оголосити дефолт за суверенним боргом, а не ризикувати політичною нестабільністю через скасування субсидій, які підтримують низькі ціни на продовольство в містах. Іншими словами, лідери можуть бути готові терпіти довгострокові витрати на позики, які створюють дефолт, аніж ризикувати короткостроковими витратами на виживання через скасування політики дешевих продуктів харчування для міських споживачів. Баллард-Роза використовує комбінацію панельного аналізу даних та історичних прикладів, щоб обґрунтувати твердження про те, що автократії, більш залежні від імпорту продовольства та з вищим рівнем урбанізації, більш схильні до дефолту. Це дослідження підкреслює специфічну для режиму природу суверенного ризику дефолту, протиставляючи мотивації та наслідки в автократіях і в демократичних.

Далі розкриваючи економічні основи суверенного дефолту в автократіях, Антоніс Адам і Костас Каранатсіс у своїй статті «Суверенні дефолти та демократія» [31] досліджують наслідки державних дефолтів для політичних режимів. Їхнє дослідження охоплює великий набір даних з 1824 по 2004 рік і виявляє, що суверенні дефолти часто призводять до зниження демократичних заходів і можуть спровокувати перехід до більш автократичних структур управління. Автори вирішують методологічні проблеми ендогенності, використовуючи передові статистичні методи, такі як оцінки фіксованих ефектів інструментальних змінних і напівпараметричні оцінки схильності, додаючи рівень надійності своїм висновкам.

Спонсорство таких досліджень часто надходить від академічних установ і дослідницьких організацій, які займаються вдосконаленням розуміння міжнародної економіки та політології. Наприклад, Національне бюро економічних досліджень (NBER) зіграло важливу роль у розповсюдженні емпіричних досліджень державного боргу та дефолту, надаючи науковцям платформу для перегляду та об'єднання теоретичних ідей з емпіричними даними. Ці внески мають вирішальне значення для розробки послідовного наративу, який пояснює стратегічний вибір політичних акторів в автократіях, які стикаються з фінансовою кризою.

Економічні підходи до аналізу взаємодії між автократичними режимами та суверенним дефолтом різноманітні: від економетричного моделювання до якісного аналізу випадків. Такі вчені, як Майкл Томз і Марк Л. Дж. Райт зробили значний внесок в емпіричну літературу про суверенний борг і дефолт “*Empirical Research on Sovereign Debt and Default*”. [32] У їхній роботі розглядаються причини та наслідки дефолту державного боргу, підкреслюючи стратегічний характер рішень урядів щодо дефолту. Вони виступають за теорії, які тісно пов'язані з даними спостережень, і рекомендують кроки для покращення відповідності між теорією та емпіричними доказами. Їхні дослідження відіграють важливу роль у розумінні складної взаємодії між політичними факторами та рішеннями про дефолт, надаючи цінну інформацію про мотивацію суверенних запозичень і погашення.

Таким чином, література про автократичні режими та суверенний дефолт, особливо під час глобальних продовольчих криз, характеризується поєднанням політичних теорій та економічного аналізу. Дослідники використовували різноманітні методології, щоб розкрити заплутаний зв'язок між політичними стратегіями виживання та економічними результатами. Спонсорство та підтримка дослідницьких організацій відіграли важливу роль у сприянні глибшому розумінню цих явищ, внеску в політичні дебати та інформуванні про динаміку управління у все більш взаємопов'язаній та нестабільній світовій економіці.

1.3. Методологія оцінки глобальної продовольчої кризи в умовах потенційного суверенного дефолту

Оцінка глобальної продовольчої кризи в контексті потенційного суверенного дефолту за автократичних режимів вимагає комплексної методології, яка об'єднує політичні, економічні та соціальні показники. Цей підхід має враховувати унікальні виклики, пов'язані з автократичним правлінням, такі як відсутність прозорості, централізація влади та можливість прийняття політичних рішень залежно від виживання режиму, а не суспільного блага. Методологія має бути багатовимірною, включати як кількісні, так і якісні дані для фіксації складності ситуації.

Першим кроком у цій оцінці є встановлення набору показників, які відображають гостроту продовольчої кризи та ризик суверенного дефолту. Ці показники повинні включати, але не обмежуватися ними, індекси цін на продукти харчування, дані про сільськогосподарське виробництво, статистику імпорту та експорту, а також поширеність продовольчої безпеки та недоїдання. Крім того, фінансові показники, такі як рівень державного боргу, бюджетний дефіцит, валютні резерви та умови торгівлі, повинні бути проаналізовані для оцінки ризику дефолту.

Політичні показники також мають вирішальне значення, оскільки вони дають зрозуміти стабільність і здатність автократичного режиму реагувати. Вони можуть охоплювати заходи політичних репресій, силу політичних інститутів, рівень громадянських свобод і наявність політичних заворушень чи протестів. Методологія також повинна враховувати здатність режиму реагувати на кризи, яку можна оцінити шляхом вивчення фінансової та монетарної політики уряду, а також його здатність забезпечити міжнародну допомогу або переглянути умови боргу.

На додаток до цих кількісних показників, якісний аналіз необхідний для розуміння контексту та нюансів процесів прийняття рішень автократичного режиму. Це може включати тематичні дослідження минулих дефолтів і продовольчих криз, експертні інтерв'ю та аналіз урядової політики та риторики.

Поєднуючи кількісні моделі з якісними розуміннями, методологія може забезпечити більш цілісне уявлення про ризики та виклики, з якими стикаються автократичні режими в контексті глобальної продовольчої кризи.

Індикатори та моделі, виявлені в цьому розділі, слугуватимуть аналітичними інструментами для подальшого емпіричного аналізу та дослідження взаємозв'язку між автократичними режимами та суверенним дефолтом у контексті глобальної продовольчої кризи. Вони дозволять дослідникам виявити закономірності, перевірити гіпотези та зробити висновки щодо факторів, які сприяють суверенному дефолту та відсутності продовольчої безпеки за автократичного правління. Зрештою, ця методологія має на меті забезпечити основу для розуміння складної взаємодії між політичними системами, економічними умовами та продовольчою безпекою, пропонуючи цінну інформацію для політиків і міжнародних організацій, які працюють над пом'якшенням ризиків суверенного дефолту та полегшенням глобальної продовольчої кризи.

Для комплексної оцінки світової продовольчої кризи в умовах потенційного суверенного дефолту необхідно розглянути кілька ключових аспектів:

1. Показники продовольчої безпеки

а. Фази IPC/СН: Інтегрована система класифікації фаз продовольчої безпеки (IPC) класифікує відсутність продовольчої безпеки на різні фази (від мінімальної до голодної). Аналіз поширеності кожної фази в країнах дає змогу зрозуміти серйозність кризи. Фази IPC/СН відносяться до Integrated Food Security Phase Classification (IPC) та Cadre Harmonise (СН), які є інструментами для оцінки та класифікації ступеня гостроти продовольчої незахищеності:

і. Фаза 1 (Мінімальна): Продовольча безпека забезпечена, і населення має доступ до достатньої кількості їжі та може задовольнити свої основні харчові потреби.

- ii. Фаза 2 (Напружена): Люди починають відчувати стрес через нестачу доступу до їжі та/або через високі ціни на продукти, що може призвести до обмеження споживання їжі та зміни харчових звичок.
 - iii. Фаза 3 (Криза): Населення стикається з гострими проблемами продовольчої безпеки, що вимагає негайного втручання для запобігання погіршення стану харчування, збільшення смертності та інших кризових наслідків.
 - iv. Фаза 4 (Надзвичайна ситуація): Люди втрачають можливість доступу до їжі та стикаються з критичними рівнями голоду, що може призвести до гострого недоїдання, смертності та інших критичних наслідків без негайного втручання.
 - v. Фаза 5 (Катастрофа): Населення переживає надзвичайно високі рівні голоду, що може призвести до масової смертності, голоду та інших катастрофічних наслідків.
 - vi. Ці фази використовуються для оцінки рівня продовольчої безпеки в регіонах та країнах, дозволяючи урядам, міжнародним організаціям та НУО розробляти та реалізовувати відповідні стратегії реагування та допомоги
- b. Вразливі верстви населення: Виявлення вразливих груп (таких як домогосподарства з низьким рівнем доходу, біженці та внутрішньо переміщені особи), які постраждали від відсутності продовольчої безпеки, має важливе значення.

2. Економічні показники

- a. Рівень боргу: моніторинг співвідношення боргу країни до ВВП і платежів з обслуговування боргу допомагає оцінити ризик дефолту.

- b. Знецінення валюти (девальвація): ослаблення національної валюти може збільшити витрати на імпорт продуктів харчування, впливаючи на доступність і доступність.
 - c. Інфляція: висока інфляція знижує купівельну спроможність, впливаючи на доступність продуктів харчування.
3. Тематичні дослідження та аналіз окремих країн
- a. Дані на рівні країни. Аналіз даних із конкретних країн, які переживають як продовольчу кризу, так і боргову скруту, дає цінну інформацію.
 - b. Історичний контекст: Вивчення минулих випадків суверенних дефолтів та їх впливу на продовольчу безпеку допомагає інформувати поточні оцінки.

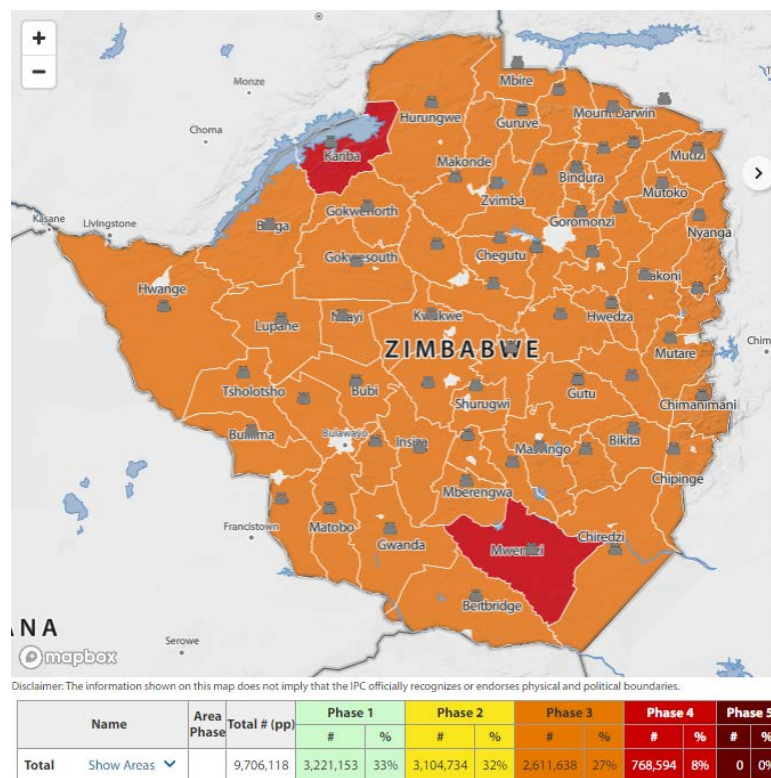

Рис. 1.1 Zimbabwe: Projection Food Insecurity Situation for January - March 2021

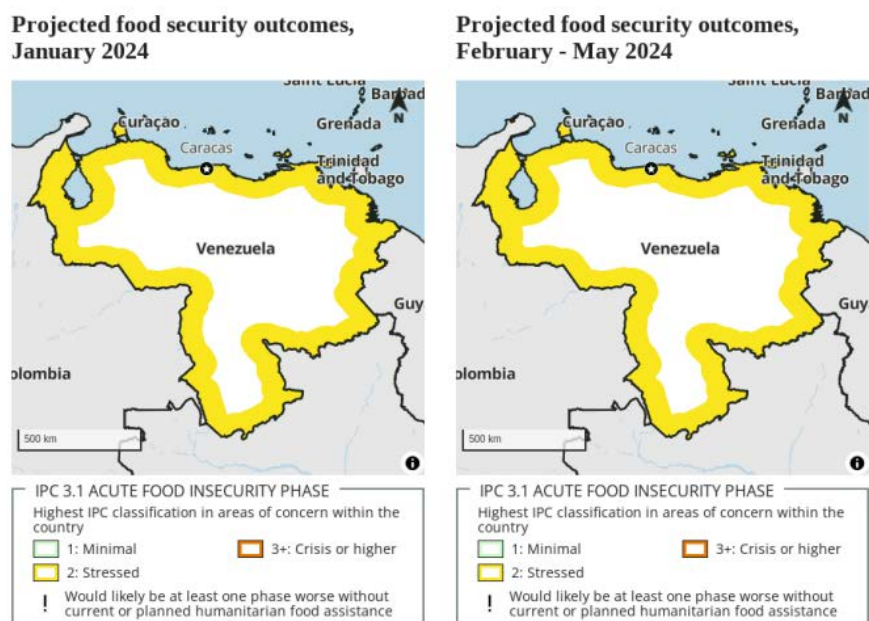

Рис. 1.2 Venezuela: Projection Food Insecurity Situation for February - May 2024

Очікується, що з березня по травень помірна кількість найбільш вразливих домогосподарств перейде від стресової (IPC Фаза 2) до Кризової (IPC Фаза 3) відсутності продовольчої безпеки через зміни в охопленні соціальних програм і збільшення впливу державних витрат на інфляцію. За найбільш вірогідним сценарієм, ліцензії Венесуели на експорт нафти та корисних копалин закінчаться у квітні, що може призвести до скорочення державних доходів і, отже, скорочення соціальних витрат. Це, ймовірно, посилить типове сезонне зниження виплат бідним домогосподарствам. Крім того, решта державних видатків зроблять більш істотний внесок в інфляцію. []

Глобальний звіт про продовольчу кризу (GRFC) [34] надає критичну інформацію про гостру продовольчу нестачу в усьому світі. У 2022 році приблизно 258 мільйонів людей у 58 країнах і територіях зіткнулися з гострою продовольчою безпекою під час кризи або навіть гіршого рівня (IPC/СН Фази 3-5), порівняно зі 193 мільйонами людей у 53 країнах і територіях у 2021 році. UNEP повідомляє, що у 2022 році домогосподарства по всьому світу витрачали понад 1 мільярд їжі щодня, а 783 мільйони людей страждали від голоду та відсутності продовольчої безпеки. Це тривожне зростання пояснюється певними факторами. Можна почати з економічного потрясіння, оскільки економічна

нестабільність загострює продовольчу безпеку. Триваюча війна в Україні та інші геополітичні напруги порушили торговельні шляхи, вплинувши на доступність їжі та її доступність. Наступним фактором можна визначити нестабільність цін. Зростання міжнародних цін на основні продукти харчування та добрива спричинило напруження для вразливих домогосподарств. Багато країн-імпортерів продовольства, які раніше залежали від України, тепер борються з перебоями в постачанні. Все це може викликати занепокоєння серед певних країн, які в свою чергу почнуть втілювати протекціоністські заходи. Ну і мабуть основним акселератором за останні декілька років можна вважати пандемію COVID-19 тривалі наслідки пандемії продовжують порушувати системи харчування, загострюючи голод і недоїдання.

Таким чином, підсумовуючи, оцінка глобальної продовольчої кризи в контексті потенційного суверенного дефолту включає багатовимірний підхід, що поєднує показники продовольчої безпеки, економічні показники, тематичні дослідження та статистичні дані. Колективно вирішуючи ці проблеми, країни та суспільства зможуть працювати над більш стійкою глобальною продовольчою системою.

РОЗДІЛ 2: ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ

2.1. Проведення вибору країн у відповідності з тематикою дослідження

При виборі країн для аналізу дуже важливо встановити набір критеріїв, які охоплюють політичні, економічні та соціальні виміри. Ці критерії мають бути надійними, дозволяючи всебічно зрозуміти взаємодію між автократичними режимами, суверенним дефолтом і глобальною продовольчою кризою.

Політичний ландшафт країни відкриває вікно в її управління та стабільність. Для цього аналізу політичні критерії зосереджуються на природі режиму, рівні політичних свобод та історії політичної стабільності чи потрясінь. Автократичні режими характеризуються централізацією влади та обмеженістю політичних свобод. Країни з історією політичної нестабільності або країни, які переживають значні політичні зміни, також представляють інтерес, оскільки ці фактори можуть впливати на ймовірність суверенного дефолту та здатність реагувати на продовольчу кризу.

Економічні показники дають змогу зрозуміти фінансовий стан країни та її вразливість до суверенного дефолту. Ключові економічні критерії включають темпи зростання ВВП, темпи інфляції, співвідношення боргу до ВВП та кредитні рейтинги. Країни з нестабільною економікою або з високим рівнем боргу більш схильні до суверенного дефолту. Крім того, економічний вплив продовольчих криз може бути більш вираженим у країнах зі слабкою економікою, що робить їх актуальними для цього дослідження.

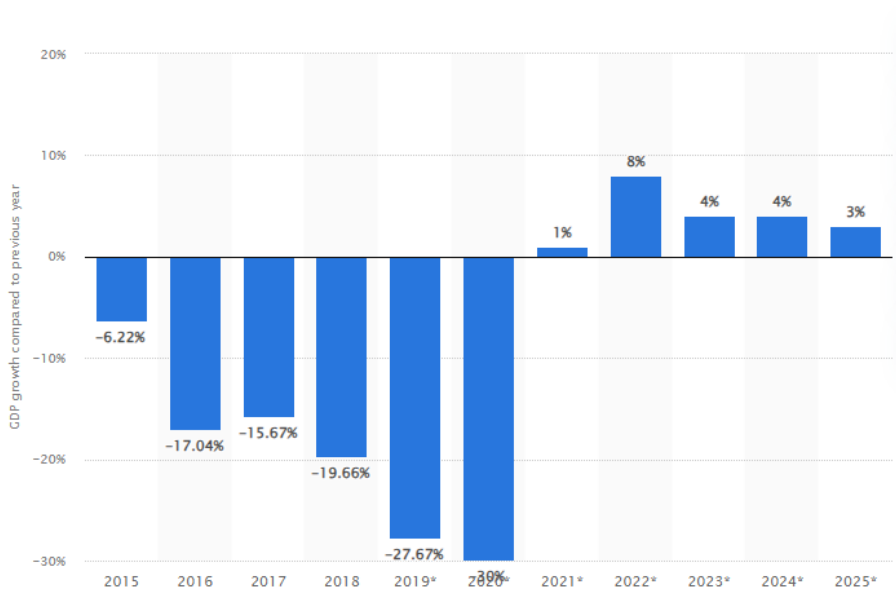

Рис. 2.1 Венесуела: Темпи зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) з 2015 по 2025 рік [39]

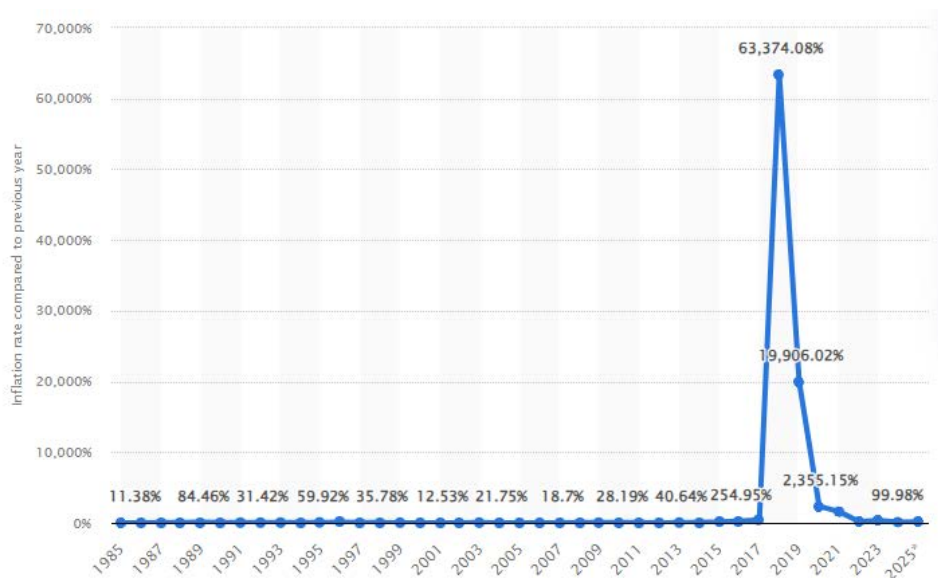

Рис. 2.2 Венесуела: Рівень інфляції з 1985 по 2025 рік [40]

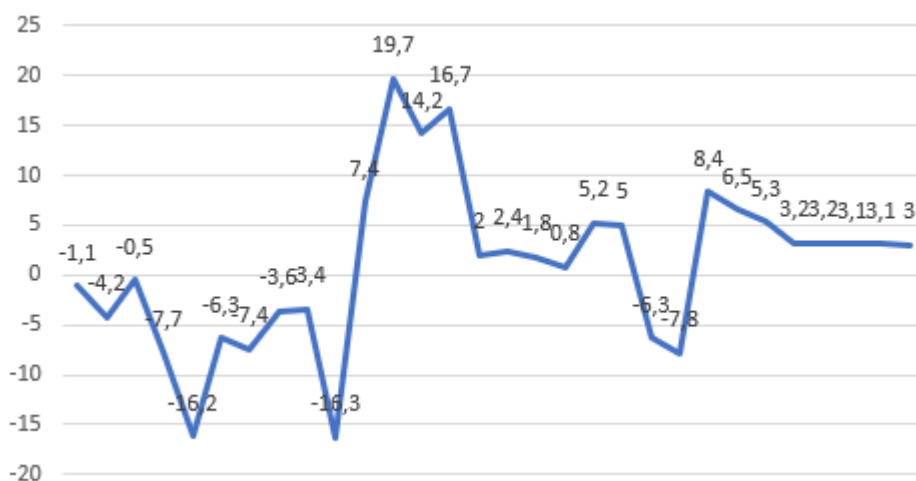

Рис. 2.3 Зімбабве: Темпи зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) з 1999 по 2029 рік [41]

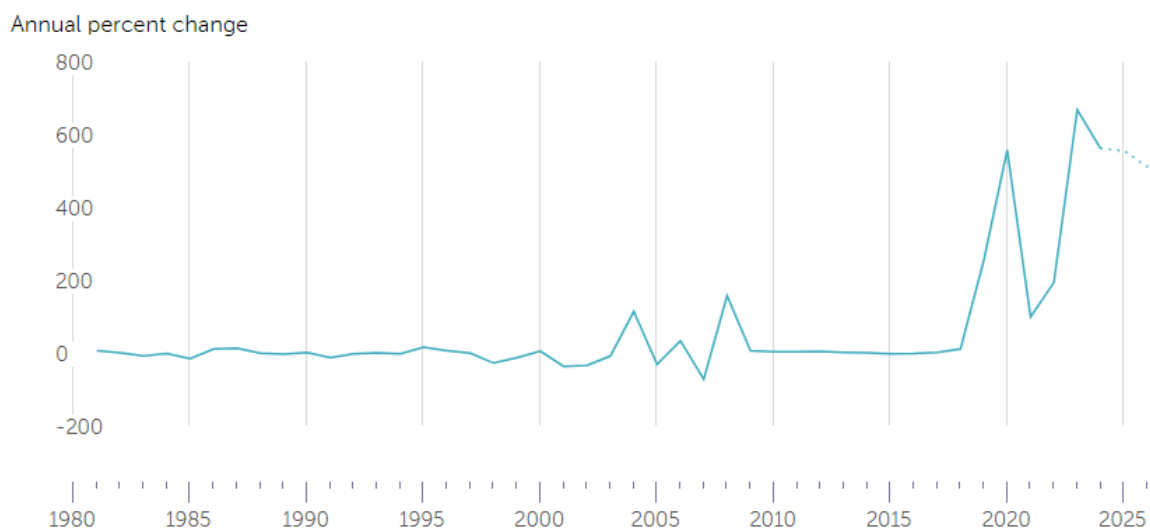

Рис. 2.4 Зімбабве: Рівень інфляції з 1980 по 2025 рік [42]

З вищенаведених графіків видно, що існує пряма залежність між рівнем інфляції та темпами зростання ВВП в кожній з країн.

Соціальні фактори, такі як демографія населення, нерівність доходів і соціальна згуртованість, відіграють значну роль у стійкості країни до криз. Країни зі значною соціальною нерівністю або країни з історією соціальних заворушень забезпечують контекст, у якому можна досліджувати вплив автократичного правління та економічної політики на добробут суспільства під час глобальної продовольчої кризи.

Для обґрунтування критеріїв відбору важливо спиратися на статистичні дані та результати досліджень. Політичні критерії можна підтвердити за

допомогою таких індексів, як Індекс демократії або звіт «Freedom in the World», які класифікують країни на основі їх політичних систем і громадянських свобод. Економічні критерії можуть підтверджуватися даними міжнародних фінансових установ, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) або Світовий банк, які надають комплексну економічну статистику та аналіз. Соціальні критерії можна перевірити за допомогою індексу людського розвитку (ІЛР) або коефіцієнта «Джині», які вимірюють людський розвиток і нерівність доходів відповідно.

Застосування цих критеріїв передбачає системний підхід до вибору країн, які є прикладом відносин між автократичними режимами, суверенним дефолтом і глобальною продовольчою кризою. Цей процес відбору уможливить цілеспрямований аналіз емпіричних даних, що призведе до детального розуміння складної динаміки.

В емпіричному аналізі автократичних режимів і суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи вибір надійних і авторитетних джерел даних є найважливішим. Обґрунтування обраних баз даних залежить від їх повного охоплення, методологічної точності та академічного та професійного консенсусу щодо їх валідності.

Бази даних, які використовуватимуться в цьому дослідженні, вибрано через широке охоплення політичних, економічних і соціальних показників, пов'язаних із автократичними режимами та суверенним дефолтом. Політичні дані будуть отримані з класифікації Regimes of the World (RoW), розробленої політологами Анною Люрманн, Маркусом Танненбергом і Стаффаном Ліндбергом, яка надає нюансовану категоризацію політичних систем, починаючи від закритих автократій до ліберальних демократій. Ця класифікація є особливо корисною для визначення характеру управління у вибраних країнах і підтримується проектом Varieties of Democracy (V-Dem) – це дослідницький проект, який концептуалізує демократію в багатовимірній та дезагрегованій манері. Він надає вичерпний набір даних, який відображає складність демократії як більше, ніж просто наявність виборів. V-Dem виділяє п'ять принципів демократії високого рівня: виборчий, ліберальний, партиципаторний, дорадчий та егалітарний. Проект

збирає дані для вимірювання цих принципів, пропонуючи тонке розуміння демократичних систем.

Інститут V-Dem, що базується в Університеті Гетеборга, керує цим проектом, який охоплює кілька регіональних центрів по всьому світу. Це спільне зусилля за участю головних дослідників, менеджерів проектів, регіональних менеджерів і координаторів у країнах, які сприяють збору та аналізу даних.

Економічні дані будуть взяті з Міжнародного валютного фонду (МВФ), який пропонує всебічний економічний аналіз і статистику, включаючи звіти за статтею IV, які надають актуальну інформацію про всі основні економічні показники. Дані МВФ широко визнані своєю точністю та часто цитуються в економічних дослідженнях, що забезпечує достовірність економічних критеріїв, використаних у цьому дослідженні. Соціальні дані будуть отримані від Програми розвитку ООН (ПРООН), яка надає детальні соціальні показники та показники розвитку. Індекс людського розвитку (ІЛР) програми розвитку ООН та інші показники визнані в усьому світі та використовують суворі методології для збору та аналізу даних, що робить їх надійними джерелами для оцінки соціальних критеріїв.

Надійність цих джерел додатково підтверджується їх широким визнанням і використанням в академічних і професійних спільнотах. Дані проекту V-Dem перевіряються експертами та є загальнодоступними, що гарантує, що вони витримують академічну перевірку та є прозорими для цілей копіювання та перевірки. Дані МВФ використовуються не лише для наукових досліджень, але й для формування політики та економічного прогнозування, що підтверджує їхню практичну надійність. Дані програми розвитку ООН також схвалені міжнародними організаціями та дослідниками для аналізу політики та порівняльних досліджень, що відображає консенсус щодо їх достовірності.

Таким чином, бази даних, вибрані для цього дослідження, виправдані на основі повного охоплення відповідних показників, методологічної точності та академічного та професійного консенсусу щодо їх надійності. Ці джерела забезпечать міцну основу для емпіричного аналізу, що дозволить ретельно

вивчити взаємодію між автократичними режимами, суверенним дефолтом і глобальною продовольчою кризою. Дані, отримані з цих джерел, матимуть вирішальне значення для розвитку розуміння основної динаміки та сприятимуть ширшому дискурсу щодо управління, економічної стабільності та соціальної стійкості.

Для емпіричного аналізу необхідний ретельний відбір країн. Цей вибір базується на поєднанні політичних, економічних і соціальних критеріїв, які відповідають цілям дослідження. Після проведення ретельного аналізу різних джерел і баз даних, дві країни, які виділяються для включення в це дослідження, це Венесуела та Зімбабве.

Венесуела є прикладом автократичного режиму з історією політичної нестабільності та економічного безгосподарності, що призвело до гіперінфляції, колапсу в державних службах і гуманітарної кризи. Країна зіткнулася зі значними суверенними ризиками дефолту, посиленими глобальною продовольчою кризою, яка ще більше напружила її і без того крихку економіку. Контроль уряду над засобами масової інформації та придушення голосів опозиції свідчить про його автократичний характер. Включення Венесуели до дослідження виправдано її екстремальним випадком економічного колапсу, що забезпечує яскраве уявлення про те, як автократичні режими можуть сприяти суверенному дефолту та постраждати від нього під час глобальних криз.

Зімбабве представляє подібний випадок, де автократичне правління призвело до економічних потрясінь, включаючи гіперінфляцію та широку бідність. Проблеми країни з продовольчою безпекою посилилися через глобальну продовольчу кризу, яка вплинула на і без того вразливе населення. Історія політики земельної реформи в Зімбабве та її вплив на продуктивність сільського господарства та доступність продовольства робить її актуальною для вивчення перетину автократичних режимів, суверенного дефолту та продовольчої кризи.

Обидві країни суттєво постраждали від глобальної продовольчої кризи, їх населення зіткнулося з гострою продовольчою безпекою та потребувало термінової допомоги. Справи про суверенний дефолт у цих країнах дають змогу

зрозуміти наслідки автократичних рішень і політики під час економічної та продовольчої криз. Вибір Венесуели та Зімбабве також підтверджується представленням у них різних регіонів, що пропонує порівняльну перспективу теми дослідження.

Венесуела та Зімбабве були обрані як тематичні дослідження для оцінки суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи з кількох вагомих причин:

- Економічна вразливість: обидві країни зіткнулися зі значними економічними труднощами, включаючи гіперінфляцію, серйозний зовнішній борг і валютну нестабільність. Ці проблеми послабили їхні економічні структури, зробивши їх більш сприйнятливими до додаткових зовнішніх шоків, таких як глобальна продовольча криза.
- Політична нестабільність: Венесуела та Зімбабве пережили політичні потрясіння з автократичними режимами, які призвели до розмивання демократичних інститутів. Ця політична нестабільність може посилити економічну вразливість і збільшити ризик суверенного дефолту.
- Соціальні заворушення: соціальна структура в обох країнах була напружена внаслідок економічної безгосподарності та політичних репресій, що призвело до широких соціальних заворушень. Глобальна продовольча криза може посилити ці соціальні проблеми, ще більше дестабілізувати країни та вплинути на їх здатність керувати боргом.
- Відповідність глобальній продовольчій кризі: Обидві країни мають особливе значення для вивчення глобальної продовольчої кризи, оскільки вони історично стикалися з проблемами продовольчої безпеки, які загострювалися їхніми економічними та політичними умовами. Це робить їх критичними прикладами для розуміння впливу глобальної продовольчої кризи на суверенний ризик дефолту.
- Репрезентативні приклади: Венесуела та Зімбабве є репрезентативними прикладами для ширшого класу країн із подібними характеристиками.

Вивчення цих країн може дати розуміння, яке можна застосувати до інших країн, які стикаються з подібними проблемами.

Підсумовуючи, включення Венесуели та Зімбабве до дослідження ґрунтується на їх узгодженні з політичними, економічними та соціальними критеріями, встановленими для дослідження. Їхній досвід роботи з автократичними режимами, суверенними ризиками дефолту та впливом глобальної продовольчої кризи пропонує цінні дані для емпіричного аналізу. Дослідження цих країн сприятиме глибшому розумінню складної динаміки між управлінням, економічною стабільністю та соціальною стійкістю перед обличчям глобальних викликів.

2.2. Збір та аналіз статистичних даних щодо автократичних режимів у вибраних країнах

Щоб забезпечити комплексний аналіз показників автократії у Венесуелі та Зімбабве, важливо заглибитися в політичні, економічні та соціальні виміри, які характеризують їхнє правління. Цей аналіз спиратиметься на різноманітні джерела, включаючи емпіричні дослідження, наукові статті та дані міжнародних організацій.

Політичні показники: у Венесуелі політичні ознаки автократії були добре задокументовані, зокрема концентрація влади у виконавчій гілці влади, розмивання системи стримувань і противаг і придушення політичної опозиції. Режим застосував «автократичний легалізм», використовуючи правові рамки для легітимізації консолідації влади та послаблення демократичних інститутів. Це включало маніпуляції виборчими процесами, контроль над судовою системою та створення паралельних інституцій в обхід законодавчої влади, контрольованої опозицією. Подібним чином Зімбабве пережила довгу історію автократичного правління, що характеризується домінуванням однієї партії, відсутністю вільних і чесних виборів і придушенням інакомислення. Контроль уряду над військовими та поліцією використовувався, щоб утримати владу та змусити замовкнути опозицію, повідомлялося про порушення прав людини та обмеження свободи ЗМІ.

Економічні показники: в економічному плані обидві країни бачать, як держава здійснює значний контроль над ресурсами, при цьому економіка Венесуели значною мірою залежить від доходів від нафти, які уряд використовує для підтримки своїх мереж патронажу та політичної лояльності. Зниження цін на нафту та безгосподарність в економіці призвели до гіперінфляції, що посилює ризик суверенного дефолту. Економіка Зімбабве була відзначена політикою земельної реформи, яка підірвала продуктивність сільського господарства, що призвело до нестачі продовольства та економічної нестабільності. Контроль уряду над економікою був засобом винагороди союзників і покарання інакодумців, сприяючи широкому розповсюдженню бідності та економічному занепаду.

Кілька економічних показників підкреслюють автократичний характер режиму Венесуели:

1. ВВП: номінальний ВВП становить 112 мільярдів доларів США у 2021 році, а ВВП на душу населення значно нижчий за середній світовий.
2. Інфляція. Гіперінфляція є постійною проблемою, яка підриває вартість місцевої валюти та призводить до кризи вартості життя.
3. Контроль іноземної валюти: контроль уряду над іноземною валютою призвів до дефіциту імпорту основних товарів і чорного ринку доларів.
4. Залежність від нафти: залежність економіки від експорту нафти зробила її вразливою до коливань світових цін на нафту.

Соціальні показники: соціально авторитарний характер обох режимів очевидний у їхньому підході до громадянських свобод та контролю над інформацією. У Венесуелі уряд вжив заходів, починаючи від цензури та вимкнення Інтернету до пропагандистських кампаній для контролю над наративом і придушення критики. У Зімбабве так само обмежили громадянські свободи, коли уряд використовує закони та нормативні акти для обмеження свободи слова та зібрань. В обох країнах відбулося значне переміщення

населення через політичні та економічні потрясіння, що ще більше підкреслює соціальний вплив автократичного правління.

Підсумовуючи, можна сказати, що показники автократії у Венесуелі та Зімбабве багатогранні та глибоко вкорінені в політичній, економічній та соціальній структурі обох країн. Емпіричний аналіз цих показників дає чітке уявлення про автократичний характер їхніх режимів і виклики, які вони створюють для демократичного управління та економічної стабільності. Розуміння цих показників має вирішальне значення для розуміння впливу автократичного правління на глобальну продовольчу кризу та суверенний дефолт, а також для інформування щодо політичних реакцій та міжнародної взаємодії з цими країнами.

Методологія збору даних про автократичні режими та суверенний дефолт є важливою складовою економіко-політичних досліджень, особливо в контексті глобальної продовольчої кризи. Цей процес передбачає систематичний підхід до збору, перевірки та аналізу інформації з різноманітних джерел, щоб забезпечити надійність і точність результатів дослідження.

Основні методи збору даних у цій галузі включають використання існуючих баз даних. Існуючі бази даних, такі як ті, що підтримуються міжнародними організаціями, такими як МВФ і Світовий банк, надають велику кількість статистичних даних про економічні показники, структури управління та соціальні умови. Також можна використовувати архівні дослідження, які включають вивчення історичних записів, урядових документів і попередніх досліджень, що дають можливість зрозуміти історичний контекст і еволюцію автократичних режимів і випадків суверенного дефолту.

Однією з головних проблем у зборі даних про автократичні режими є відсутність прозорості та потенційна можливість викривлення інформації. Політичні процеси в автократіях часто непрозорі, і уряди можуть навмисно маніпулювати або приховувати інформацію, щоб зберегти контроль. Це може ускладнити отримання точних даних про політичні свободи, управління економікою та соціальні умови. Крім того, проведення польових досліджень в

автократичних країнах може бути ризикованим, оскільки дослідники можуть зіткнутися з обмеженнями на своє пересування та доступ до інформації, а також потенційними загрозами для їхньої безпеки.

Іншою проблемою є надійність економічних даних у контексті суверенного дефолту. Точність фінансової статистики може бути порушена такими факторами, як неповна звітність, методологічні відмінності та використання різних валют і стандартів бухгалтерського обліку. Це може призвести до розбіжностей у даних про державний борг, рівень інфляції та інші економічні показники, які є вирішальними для оцінки ризику суверенного дефолту.

Підсумовуючи, методологія збору даних про автократичні режими та суверенний дефолт є складною та пов'язаною з проблемами. Дослідники повинні орієнтуватися в питаннях прозорості, доступу та надійності даних, щоб створити всебічну та точну картину політичної, економічної та соціальної динаміки в досліджуваних країнах. Незважаючи на ці проблеми, дані, зібрані за допомогою цих методів, є важливими для розуміння причин і наслідків автократії та суверенного дефолту, особливо в контексті глобальної продовольчої кризи.

В економічній сфері, особливо при аналізі автократичних режимів, статистичний аналіз відіграє вирішальну роль у розшифровці складних політичних явищ. Застосовувані статистичні інструменти та методи призначені для роботи з багатогранною природою політичних даних, яка часто передбачає розгляд питань причинності, вимірювання та висновків.

Кількісний аналіз даних є основою у вивченні автократичних режимів. Це передбачає використання статистичного програмного забезпечення для виконання різних форм регресійного аналізу, включаючи лінійну регресію для безперервних результатів і логістичну регресію для бінарних результатів. Ці методи застосовуються для перевірки гіпотез про зв'язок між автократичним правлінням і різними політичними, економічними та соціальними результатами. Наприклад, такі показники, як рівень політичних репресій, економічний контроль і соціальні обмеження, можна кількісно оцінити за допомогою індексів із таких джерел, як проект V-Dem або Freedom House, які надають бали за цими

параметрами для великої кількості країн протягом певного часу. Регресійні моделі можуть контролювати потенційні змішуючі змінні та дозволяють дослідникам оцінити унікальний вплив автократичного управління на такі результати, як суверенний ризик дефолту або гострота продовольчої кризи.

Якісний порівняльний аналіз (QCA) є ще одним інструментом, який особливо корисний для дослідження, орієнтованого на конкретні випадки, що є поширеним у вивченні автократичних режимів. Це дозволяє систематично порівнювати випадки як конфігурації атрибутів, ідентифікуючи моделі, які призводять до певного результату. Наприклад, QCA може допомогти визначити, які комбінації політичних репресій, економічного безгосподарства та соціальних хвилювань найчастіше асоціюються з випадками суверенного дефолту в автократичних режимах. Цей метод особливо цінний, коли маємо справу з обмеженою кількістю випадків, коли традиційні статистичні методи можуть бути незастосовними через малий розмір вибірки.

Моделі теорії ігор використовуються для розуміння стратегічної взаємодії між різними акторами в автократичних режимах, наприклад між правлячою елітою та опозицією. Ці моделі можуть допомогти передбачити поведінку цих акторів за різних умов, наприклад, за наявності міжнародних санкцій або під час продовольчої кризи. Моделюючи процеси прийняття рішень і потенційні вигоди для різних стратегій, дослідники можуть отримати уявлення про стабільність автократичних режимів і ймовірність зміни економіки та політики або зміни режиму.

Підсумовуючи, статистичний аналіз автократичних режимів вимагає поєднання кількісних і якісних методів, кожен з яких підходить для різних аспектів досліджуваного питання. Використовуючи ці інструменти та методи, дослідники можуть розкрити основну динаміку автократичного правління та його наслідки для глобальної політики та економіки. Показники, використані в цьому аналізі, взяті з авторитетних джерел, забезпечують міцну основу для розуміння характеристик і наслідків автократії.

2.3. Оцінка рівня суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи

У контексті Зімбабве та Венесуели показники суверенного дефолту в розпал глобальної продовольчої кризи є багатограними, відображаючи складну взаємодію між безгосподарністю в економіці, політичною нестабільністю та зовнішніми потрясіннями, такими як відсутність продовольчої безпеки. Ці показники не лише сигналізують про здоров'я економіки країни, а й про її здатність протистояти кризам і реагувати на них:

- Економічні показники
 - Співвідношення боргу до ВВП є критично важливим показником, оскільки він відображає борговий тягар країни відносно її економічного виробництва. Як для Зімбабве, так і для Венесуели це співвідношення було тривожно високим, що вказує на значний борговий тягар, який є неприйнятним у довгостроковій перспективі¹. Рівні зовнішнього боргу та валютні резерви також показові; низький рівень резервів і високий зовнішній борг свідчать про обмежену здатність реагувати на зовнішні шоки, такі як продовольча криза, яка може призвести до суверенного дефолту. Фіскальний баланс і баланс поточного рахунку дають уявлення про стан бюджету уряду та торговий баланс країни відповідно. Постійний дефіцит у цих сферах може призвести до накопичення боргу та збільшення ризику дефолту.

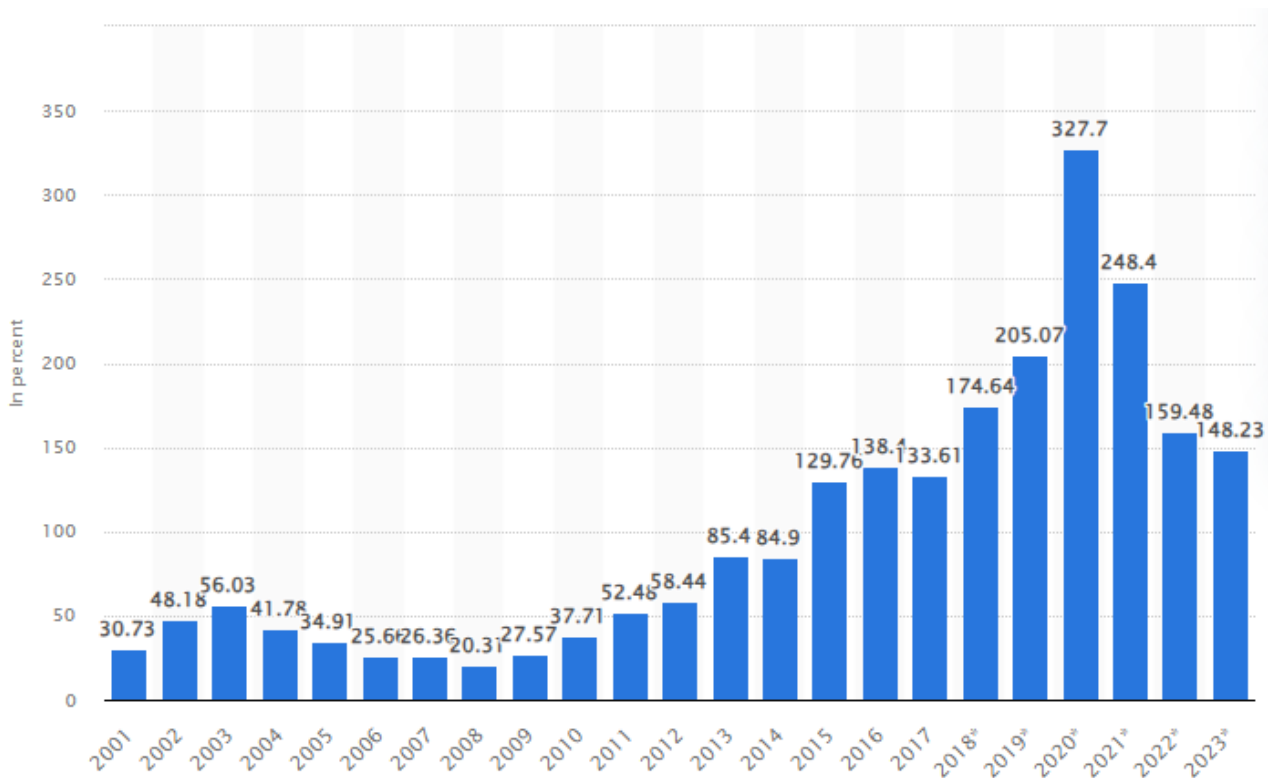

Рис. 2.5 Співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП) Венесуели з 2001 по 2023 рік [35]

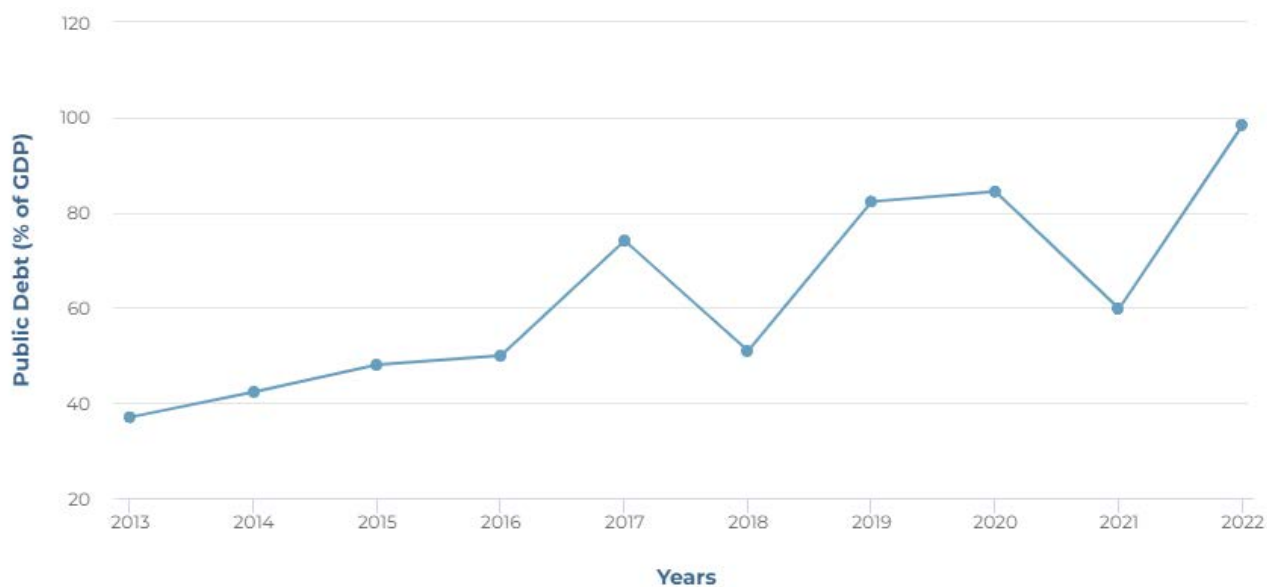

Рис. 2.6 Співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП) Зімбабве з 2013 по 2022 рік [36]

Отримавши дані про співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту Венесуели, можемо побудувати прогноз за допомогою використання функції Excel, а саме Тенденція.

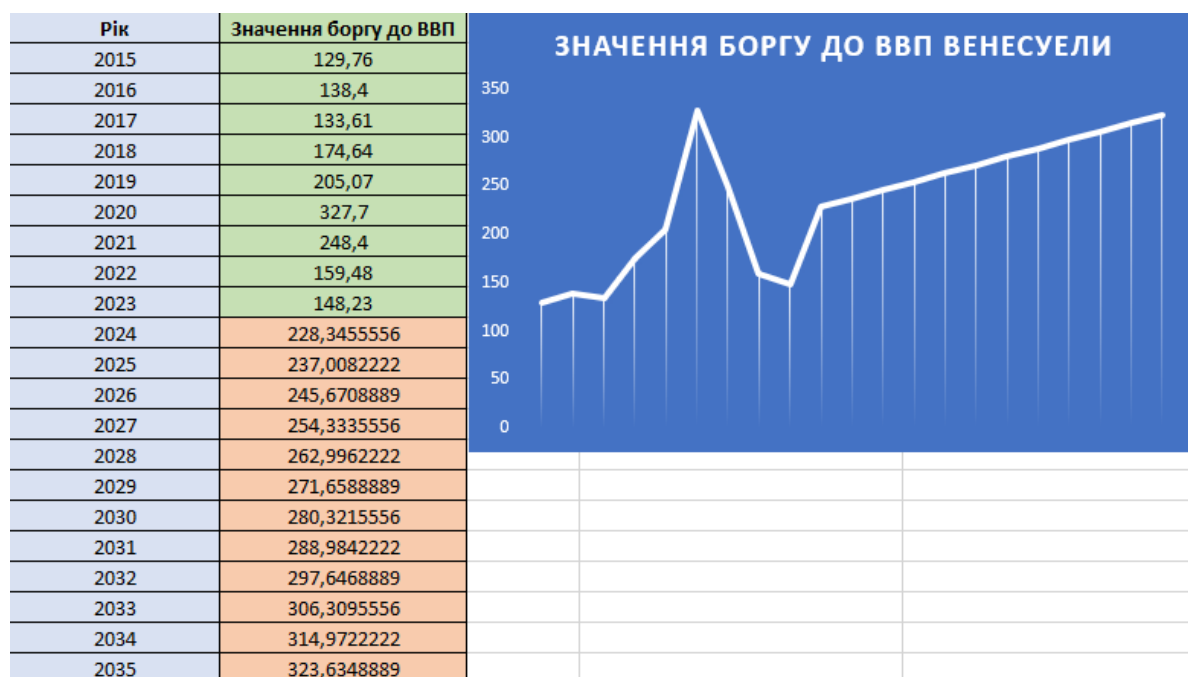

Рис. 2.7 Прогнозоване співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП) Венесуели з 2015 по 2035 рік

З отриманих даних впливає наступне:

1. Значне зростання боргу: З 2015 року спостерігається значне зростання співвідношення боргу до ВВП, яке досягло піку у 2020 році з показником 327,77%.
2. Стабілізація та зниження: Після 2020 року відбулась стабілізація та поступове зниження цього співвідношення, що може свідчити про ефективність заходів економічної політики або зміну економічних умов.
3. Прогноз на 2035 рік: Незважаючи на зниження до 2023 року, прогноз на 2035 рік все ще вказує на високий рівень боргу до ВВП у 323,63%.

Зробимо теж саме для Зімбабве й отримаємо наступні показники.

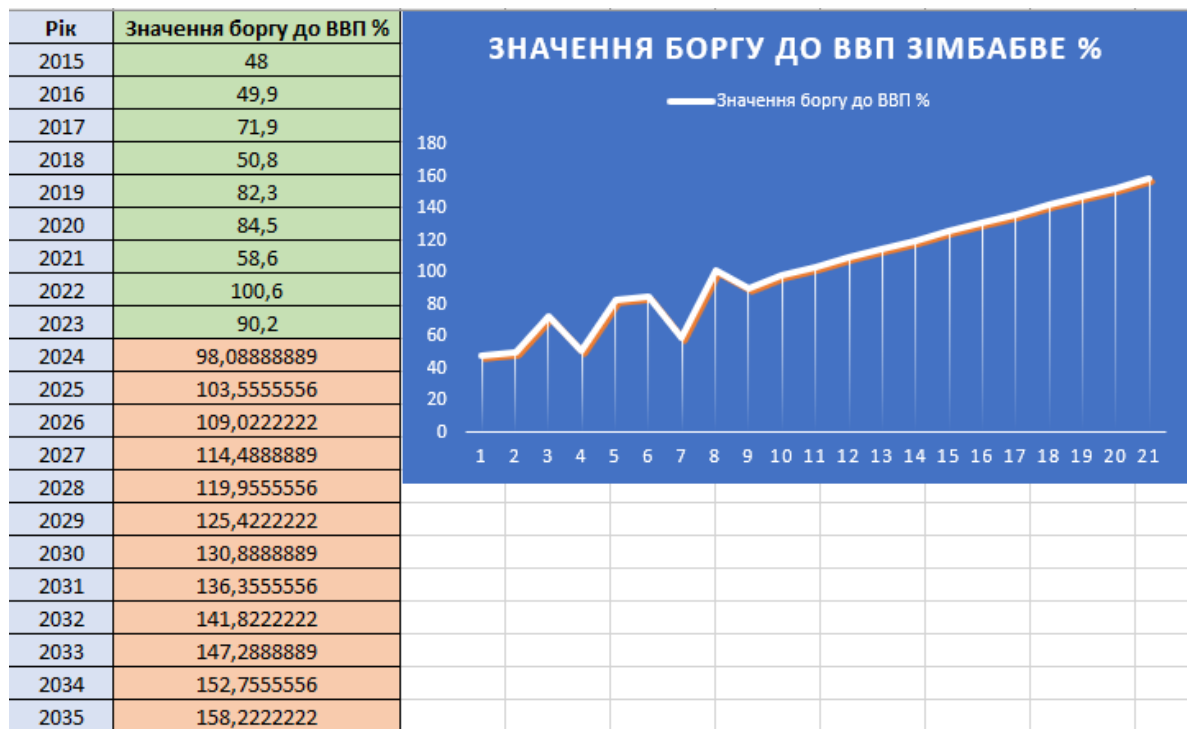

Рис. 2.8 Прогнозоване співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП) Зімбабве з 2015 по 2035 рік

З отриманих даних впливає наступне:

1. Значне зростання боргу: З 2015 року спостерігається значне зростання співвідношення боргу до ВВП, яке досягло піку у 2022 році з показником 100,6%.
2. Стабілізація та зниження: Після 2022 року відбулась стабілізація та поступове зниження цього співвідношення, що може свідчити про ефективність заходів економічної політики або зміну економічних умов.
3. Прогноз на 2035 рік: Прогноз на 2035 рік все ще вказує на високий рівень боргу до ВВП у 158,22%.

Постійне зростання рівня державного боргу до ВВП у Венесуелі можна пояснити кількома факторами, які тісно пов'язані з автократичним режимом та глобальними викликами, такими як продовольча криза:

1. Автократичний режим: Автократичні режими часто характеризуються високим рівнем державного контролю над економікою, що може призвести до неефективного управління ресурсами та корупції. У

Венесуелі, нафтова модель економіки, яка залежить від доходів від нафти, разом з політичною нестабільністю та економічними санкціями, призвела до значного зниження державних доходів.

2. Глобальна продовольча криза: Венесуела, як і багато інших країн, відчуває наслідки глобальної продовольчої кризи, яка погіршилася через війну в Україні, зміни клімату та пандемію COVID-19. Ці події спричинили зростання цін на продовольство та енергоносії, що підвищує вразливість країн, які залежать від імпорту, та збільшує їхній державний борг.
3. Економічні санкції: Венесуела зіткнулася з міжнародними санкціями, які обмежують її торгівлю та доступ до міжнародних фінансових ринків. Це ускладнює отримання кредитів та інвестицій, що може змусити країну брати більше боргів для покриття своїх потреб.
4. Внутрішні виклики: Внутрішні проблеми, такі як висока інфляція, безробіття та зниження виробництва, також сприяють зростанню державного боргу. Венесуела має одну з найвищих рівнів інфляції у світі, що підриває економічну стабільність та зменшує державні доходи

Зростання рівня боргу до ВВП у Зімбабве в контексті автократичного режиму та глобальної продовольчої кризи можна пояснити декількома ключовими факторами:

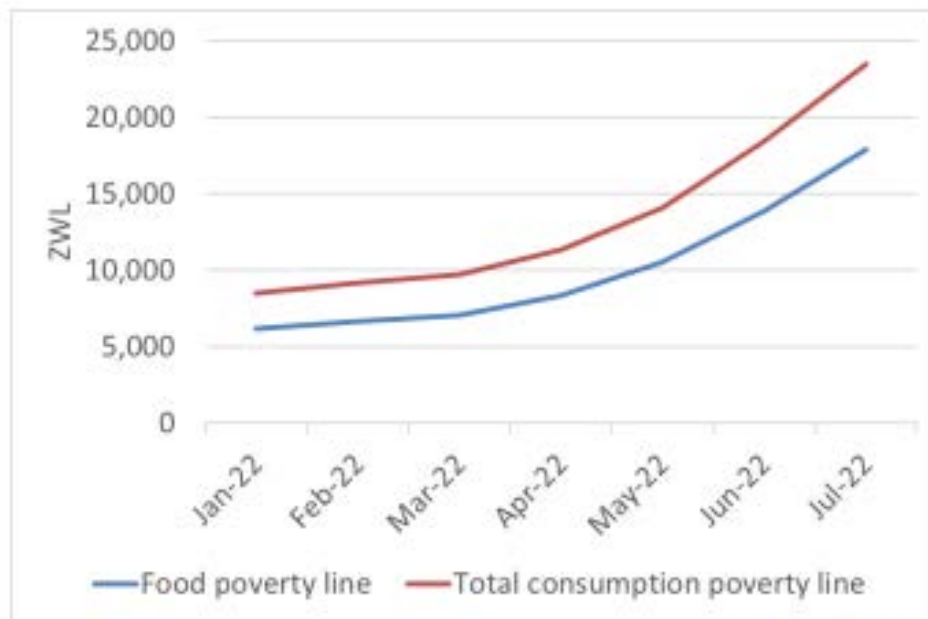
1. Автократичний режим: Довготривале авторитарне правління в Зімбабве призвело до політичної нестабільності та економічної кризи. Корупція та неефективне управління ресурсами під час правління Роберта Мугабе значно погіршили економічну ситуацію в країні¹.
2. Гіперінфляція: Зімбабве пережила періоди екстремальної гіперінфляції, яка підривала вартість національної валюти та знижувала економічну стабільність, що призводило до збільшення державного боргу.
3. Економічні санкції: Міжнародні санкції, накладені на Зімбабве через політичні репресії та порушення прав людини, обмежили доступ країни до зовнішнього фінансування та інвестицій, що спричинило зростання боргу.

4. Глобальна продовольча криза: Зімбабве, як аграрно-індустріальна країна, зазнала впливу глобальної продовольчої кризи, яка погіршилася через кліматичні зміни та регіональні конфлікти. Нестабільність у виробництві та цінах на продовольство збільшила тиск на економіку.
5. Залежність від сировинних товарів: Економіка Зімбабве сильно залежить від експорту сировинних товарів, зокрема мінералів та зернових. Світові ціни на ці товари можуть сильно коливатися, що впливає на економічну стабільність країни.

Ці фактори разом створюють складну економічну ситуацію, де зростання державного боргу є однією з багатьох проблем, з якими Зімбабве має справу на шляху до відновлення економічної стабільності та зростання.

- Політичні та соціальні показники
 - Політична стабільність є ще одним важливим показником. В обох країнах політичні потрясіння стримали інвестиції та зменшили економічне зростання, що призвело до нестабільної економічної політики та збільшення ризику дефолту. Індекс політичної стабільності вимірює ймовірність політично мотивованого насильства та нестабільності, які можуть вплинути на довіру інвесторів і здатність країни залучати й утримувати капітал. Соціальні показники, такі як показники соціального заворушення, можуть сигналізувати про основну соціальну напруженість, яка може вплинути на економічні показники та фінансову позицію уряду. У контексті продовольчої кризи соціальні хвилювання можуть призвести до політичної нестабільності, ще більше збільшуючи ризик дефолту.
- Вплив продовольчої кризи на показники
 - Глобальна продовольча криза може серйозно вплинути на ці показники. Це може погіршити фінансовий баланс країни через потребу у збільшенні субсидій на продовольство або програм соціальної допомоги. Це може вплинути на сальдо поточного

рахунку через підвищення вартості імпорту продовольства. Продовольча криза також може призвести до соціальних заворушень, які можуть дестабілізувати політичне середовище та негативно вплинути на економіку. Таким чином, моніторинг цих показників може надати ранні ознаки попередження про зростання ризику суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи.

Source: ZIMSTAT

Рис. 2.9 Продовольча межа бідності та загальне споживання в Зімбабве на одну особу на місяць, січень-липень 2022 року [37]

Venezuela's Domestic Consumption In Decline

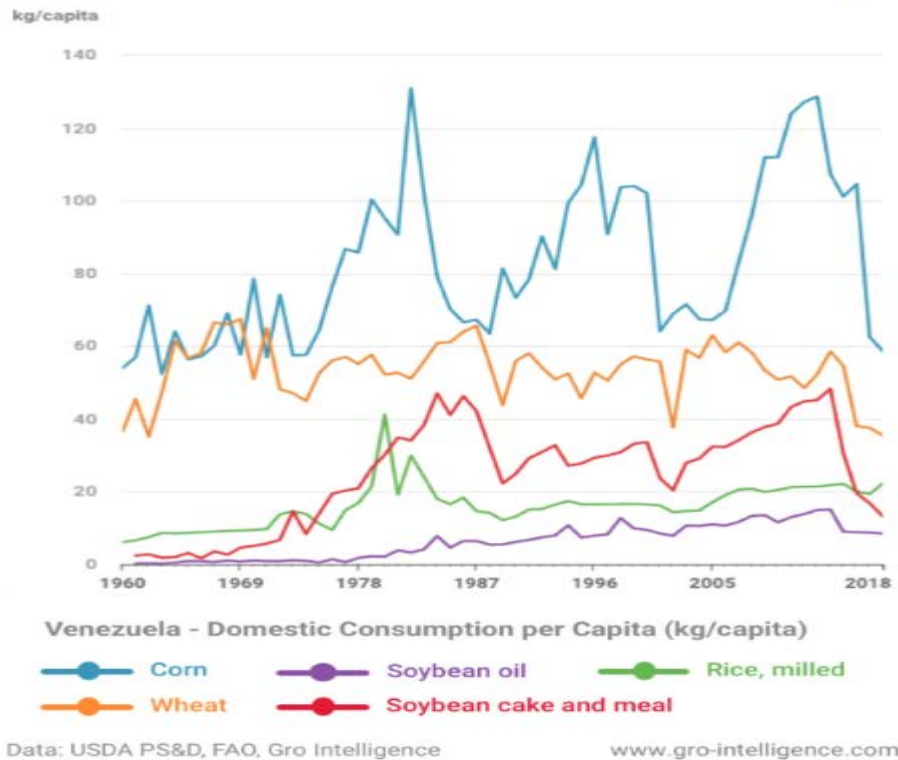

Рис. 2.10 Внутрішнє споживання Венесуели [38]

Венесуела заборгувала власникам облігацій приблизно 67 мільярдів доларів після дефолту понад шість років тому. Державні цінні папери торгуються приблизно за 20 центів за долар порівняно з 10 центами рік тому, а облігації державної нафтової компанії PDVSA коштують близько 12 центів, що в чотири рази вище, ніж рік тому. Облігації отримали поштовх після того, як США зняли обмеження на торгівлю, а JPMorgan Chase & Co. виклала план переоцінки цінних паперів у боргових індексах ринків, що розвиваються.

Таблиця 2.1

Bonds	\$66.9B
China	13.1
Russia/Brazil	3.4

Multilaterals	4.5
Arbitration Awards	23.2
Other Debts	13.0
Local Notes	30.1

Source: Francisco Rodriguez, professor at the Josef Korbel School of International Studies at the University of Denver

Підсумовуючи, комплексний аналіз суверенного ризику дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи передбачає ретельний аналіз ряду економічних, політичних і соціальних показників. Ці показники, проаналізовані в сукупності, можуть надати точну картину вразливості країни до дефолту. Розуміння взаємозв'язків між цими показниками та конкретними проблемами, пов'язаними з продовольчою кризою, має важливе значення для політиків, інвесторів та міжнародних організацій, які займаються оцінкою та пом'якшенням суверенних ризиків.

Глобальна продовольча криза має далекосяжні наслідки для країн з уже існуючою економічною вразливістю, і вона може значно загострити проблеми державного боргу, що призведе до підвищених ризиків дефолту.

Економічна та продовольча криза у Зімбабве перебуває в стані нестабільності протягом кількох років із гіперінфляцією, девальвацією валюти та падінням продуктивності сільського господарства, що призвело до дефіциту продовольства та зростання бідності. Глобальна продовольча криза ще більше напружила економіку країни, оскільки уряд намагається забезпечити достатньо продовольства для свого населення. Це призвело до більшої залежності від імпортних продуктів харчування, що збільшило дефіцит торгівлі країни та зовнішні запозичення. Зусилля уряду щодо подолання продовольчої кризи, включаючи субсидії та програми соціальної допомоги, ще більше збільшили державні витрати, загостривши бюджетний дефіцит і суверенний борг. Криза

також призвела до соціальних заворушень, які можуть дестабілізувати політичне середовище та негативно вплинути на економіку, збільшуючи ризик суверенного дефолту.

Щодо економічних викликів Венесуели та відсутність продовольчої безпеки. Ситуація у Венесуелі така ж жахлива. Економіка країни, яка значною мірою залежить від доходів від нафти, постраждала через погане управління та міжнародні санкції, що призвело до значного економічного спаду. Глобальна продовольча криза ускладнила ці проблеми, оскільки уряд стикається з труднощами в імпорті продовольства через брак валютних резервів. Це призвело до широкого розповсюдження продовольчої безпеки та недоїдання, що ще більше обтяжує фінанси уряду, оскільки він намагається пом'якшити кризу шляхом збільшення імпорту продовольства та субсидій. Криза також призвела до політичної нестабільності, коли уряд зіткнувся з дедалі більшою опозицією та протестами через погіршення економічних умов. Ця політична нестабільність може призвести до втрати довіри інвесторів і доступу до міжнародних ринків капіталу, збільшуючи ймовірність суверенного дефолту.

Довгострокові наслідки глобальної продовольчої кризи для державного боргу Зімбабве та Венесуели є глибокими. Оскільки криза продовжується, здатність цих країн виконувати свої боргові зобов'язання стає все більш невизначеною. Вплив на людський капітал через недоїдання та соціальну нестабільність може мати тривалий вплив на економічну продуктивність і потенціал зростання, роблячи відновлення після боргової кризи більш складним. Для запобігання повномасштабному дефолту та гуманітарній катастрофі може стати необхідною міжнародна допомога та списання боргів.

Загалом можна вважати глобальна продовольча криза значно підвищує ризик суверенного дефолту в таких країнах, як Зімбабве та Венесуела. Криза загострює існуючі економічні проблеми, призводить до політичних і соціальних заворушень і має довгострокові наслідки для прийнятності боргу та економічного відновлення. Моніторинг цих подій має вирішальне значення для

політиків, інвесторів і міжнародних організацій, які займаються оцінкою суверенних ризиків і стратегіями пом'якшення.

Оцінка рівня суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи, особливо для таких країн, як Венесуела та Зімбабве, вимагає багатогранного підходу, який враховує унікальні економічні, політичні та соціальні проблеми обох країн.

Венесуела вже кілька років перебуває в стані економічної кризи, а такі проблеми, як гіперінфляція, політична нестабільність і санкції, погіршують ситуацію. Країна зіткнулася з труднощами в обслуговуванні зовнішнього боргу, який оцінюється в 140 мільярдів доларів. Глобальна продовольча криза додає ще один рівень складності, оскільки впливає на вартість і доступність їжі, ще більше напружуючи фінанси уряду та збільшуючи ризик дефолту. Здатність країни керувати своїми борговими зобов'язаннями в умовах таких криз серйозно послаблена, що робить суверенний дефолт постійною проблемою.

Економічні виклики та виклики продовольчої безпеки Зімбабве: Зімбабве стикається з власним набором викликів, зокрема погіршенням економічного стану, гіперінфляцією та кліматичними потрясіннями, що призводять до серйозної відсутності продовольчої безпеки. Глобальна продовольча криза погіршила ситуацію: приблизно 4,3 мільйона сільських жителів Зімбабве потребують термінових заходів. Економічна криза, включаючи дефіцит валюти та перебої з електроенергією, у поєднанні з продовольчою кризою підвищили ризик суверенного дефолту, оскільки уряд намагається збалансувати потребу в імпорті продовольства та обслуговуванні боргу.

Глобальна продовольча криза може призвести до збільшення державних витрат на імпорт продовольства та субсидій, що може посилити фіскальний дефіцит і рівень державного боргу. Як у Венесуелі, так і в Зімбабве криза може спровокувати соціальні заворушення, які можуть ще більше дестабілізувати політичне середовище та негативно вплинути на економіку, збільшуючи ймовірність дефолту.

Індекс людського розвитку (ІЛР) Венесуели, який є індексом, який використовується Організацією Об'єднаних Націй для вимірювання прогресу країни, у 2021 році склав 0,691 бала, що залишило Венесуелу на 120-му місці в опублікованій таблиці з 191 країни. В свою чергу Зімбабве має ще гірший показник, що дорівнює 0,550. В контексті нашої теми низькі показники ІЛР можуть мати наступні значення:

1. Соціально-економічні виклики: Низькі показники ІЛР вказують на соціально-економічні виклики, з якими стикаються Венесуела та Зімбабве, включаючи обмежений доступ до освіти, низьку тривалість життя та обмежені економічні можливості.
2. Ризик суверенного дефолту: Економічні труднощі, відображені в ІЛР, можуть збільшувати ризик суверенного дефолту, оскільки вони впливають на здатність країни генерувати дохід та обслуговувати зовнішній борг.
3. Вплив на продовольчу безпеку: Низькі показники ІЛР можуть вказувати на проблеми з продовольчою безпекою, які є особливо актуальними в умовах глобальної продовольчої кризи.

Таким чином, глобальна продовольча криза становить значний ризик для і без того крихких економік Венесуели та Зімбабве, збільшуючи ймовірність суверенного дефолту. Криза загострює існуючі економічні проблеми, призводить до політичних і соціальних заворушень і має довгострокові наслідки для прийнятності боргу та економічного відновлення. Це ситуація, яка вимагає ретельного моніторингу та проактивної міжнародної підтримки для пом'якшення ризиків і надання допомоги постраждалому населенню.

РОЗДІЛ 3. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ АВТОКРАТИЧНИМИ РЕЖИМАМИ І СУВЕРЕННИМ ДЕФОЛТОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ КРИЗИ

3.1. Вплив глобальної продовольчої кризи в контексті обраних країн

Венесуела та Зімбабве є прикладами країн з авторитарними режимами, де тенденції державного боргу та ВВП відображають глибокі економічні та соціальні проблеми. Венесуела, багата на нафту, зіткнулася з економічним колапсом, який почався ще до глобальної продовольчої кризи. Зростання державного боргу в країні було частково спричинено споживчим бумом, який був викликаний суперциклом товарів, особливо нафти. Однак, коли ціни на нафту впали, уряд продовжував накопичувати борг, що призвело до гіперінфляції та значного зниження життєвого рівня населення. У 2020 році державний борг Венесуели досяг рекордних 320% від ВВП [20], що є одним з найвищих показників у світі. Незважаючи на зниження до 148.23% у 2023 році, це все ще залишається високим показником, який вказує на серйозні фінансові проблеми. [21]

Зімбабве, з іншого боку, зіткнулося зі своїми економічними викликами, включаючи гіперінфляцію та величезний державний борг, який ускладнюється відсутністю прозорості та обмеженнями в доступі до інформації. Авторитарний режим у Зімбабве призвів до втрати довіри інвесторів та збільшення вартості запозичень для країни. Ці фактори, разом з глобальною продовольчою кризою, створюють серйозні ризики для суверенного дефолту.

Авторитарні режими часто характеризуються високим рівнем контролю над економікою та обмеженням доступу до інформації, що може призвести до неефективного управління ресурсами та економічних проблем. У випадку Венесуели, тривала економічна криза, посилена гіперінфляцією та падінням цін на нафту, призвела до значного зростання державного боргу. Зімбабве також зіткнулося з серйозними економічними викликами, включаючи гіперінфляцію та величезний державний борг, що підкреслює важливість стабільної та відповідальної фінансової політики.

У контексті глобальної продовольчої кризи, країни з авторитарними режимами можуть зіткнутися з додатковими труднощами через недостатню адаптацію до змін у світовій економіці та нездатність ефективно реагувати на економічні шоки. Суверенний дефолт у таких умовах може стати реальністю, якщо країна не зможе обслуговувати свій борг через відсутність валютних резервів або через політичну ізоляцію.

Продовольча криза має значний вплив на фінансову стабільність авторитарних держав, особливо в таких країнах, як Зімбабве та Венесуела, де криза посилює існуючу економічну вразливість і виклики управління. У Зімбабве прогноз щодо продовольчої безпеки з жовтня 2023 року по травень 2024 року вказує на те, що виснажені запаси продовольства, обмежений доступ до доходу та високі ціни на продовольство, ймовірно, призведуть до наслідків кризи на початку 2024 року. Очікувані нижчі за норму врожаї через низькі опади забезпечать лише короткострокове покращення доступу домогосподарств до їжі та гостра відсутність продовольчої безпеки після збору врожаю. Ця ситуація ускладнюється макроекономічними викликами, зокрема гіперінфляцією та девальвацією валюти, які знизили купівельну спроможність громадян і підвищили вартість життя. [22]

У Венесуелі зниження внутрішнього споживання, особливо основних зернових, є постійною проблемою. Велика залежність країни від експорту нафти зробила її вразливою до коливань світових цін на нафту, що в поєднанні з безгосподарністю в економіці призвело до серйозної економічної кризи. Відповідь уряду на продовольчу кризу ускладнюється його централізованим контролем над економікою, що призводить до неефективності та корупції. Відсутність прозорості та підзвітності в структурах управління ще більше підірвало здатність держави ефективно впоратися з кризою.

Продовольча криза в цих країнах призвела до збільшення залежності від міжнародної та гуманітарної допомоги, що може погіршити міжнародні відносини та зменшити автономію держави. Це також створює ризик соціальних заворушень, оскільки громадяни стикаються з дефіцитом продуктів харчування

та зростанням цін. Для авторитарних режимів збереження контролю та легітимності перед обличчям таких викликів має вирішальне значення. Однак криза оголила обмеження цих режимів у вирішенні складних економічних і соціальних питань.

Фінансові наслідки продовольчої кризи для авторитарних держав є глибокими. Збільшення вартості імпорту продовольства може призвести до кризи платіжного балансу, тоді як необхідність субсидувати ціни на продовольство для підтримки соціальної стабільності може напружити і без того обмежені фінансові ресурси. Криза також може призвести до скорочення іноземних інвестицій і туризму, що ще більше зменшить доходи держави. У довгостроковій перспективі продовольча криза може підірвати економічний розвиток держави та її здатність інвестувати в критичну інфраструктуру та послуги.

Щоб пом'якшити вплив продовольчої кризи, таким авторитарним державам, як Зімбабве та Венесуела, необхідно прийняти більш прозорі та підзвітні практики управління, інвестувати в стійкі методи сільського господарства та диверсифікувати свою економіку, щоб зменшити залежність від одного експортного товару. Міжнародна співпраця та допомога також мають вирішальне значення для задоволення нагальних потреб населення та підтримки довгострокового економічного відновлення.

Венесуела та Зімбабве, обидві з автократичними режимами, стикаються з серйозними проблемами, які посилюються глобальною продовольчою кризою, що посилюється їхнім існуючим безгосподарністю в економіці та політичними репресіями. У контексті війни, що триває в Україні, ці країни, ймовірно, зазнають погіршення ситуації, що потенційно посилить їхні авторитарні тенденції.

Глобальна продовольча криза, викликана такими факторами, як зміна клімату, збої в ланцюгах поставок і геополітичні конфлікти, має серйозні наслідки для продовольчої безпеки в усьому світі. Війна в Україні суттєво вплинула на світові поставки зерна, оскільки Україна та Росія є основними експортерами пшениці, кукурудзи та інших основних сільськогосподарських продуктів. Санкції проти Росії та порушення українського сільського

господарства призвели до стрімкого зростання цін на продовольство та дефіциту, що найбільше вдарило по вразливих економіках.

Венесуела з її автократичним режимом на чолі з Ніколасом Мадуро роками перебуває в стані економічного колапсу, який характеризується гіперінфляцією, серйозним дефіцитом основних товарів і гуманітарною кризою. Глобальна продовольча криза ще більше посилює ці проблеми. Залежність Венесуели від імпорту продовольства через крах її власного сільськогосподарського сектора робить її особливо вразливою до коливань міжнародних ринків. Санкції, запроваджені Сполученими Штатами та іншими країнами, вже обмежили доступ Венесуели до світових фінансових ринків, погіршивши її нездатність імпортувати необхідні продукти харчування. У міру поглиблення глобальної продовольчої кризи режим може вдатися до суворішого контролю над розподілом їжі, щоб зберегти свою владу. Це може включати пріоритетне постачання продовольства для лояльних прихильників, подальшу маргіналізацію опозиційних груп і посилення соціальних заворушень.

Війна в Україні також опосередковано впливає на Венесуелу через вплив на світові ринки нафти. Хоча вищі ціни на нафту можуть здатися вигідними для Венесуели, чия економіка сильно залежить від експорту нафти, погіршення інфраструктури країни та погане управління нафтовою промисловістю обмежують її здатність отримати вигоду від цього зростання цін. Крім того, міжнародні санкції обмежують її можливість вільно торгувати нафтою. Економічні труднощі, які тривають, ймовірно, змусять режим Мадуро посилити авторитарні заходи для придушення інакомислення та збереження контролю, що призведе до посилення репресій, порушень прав людини та подальшої ерозії демократичних інститутів.

Зімбабве, яким керує Еммерсон Мнангагва після усунення Роберта Мугабе, продовжує відчувати значні економічні проблеми, включаючи високу інфляцію, безробіття та відсутність продовольчої безпеки. Глобальна продовольча криза загострює ці проблеми, оскільки Зімбабве також значною мірою залежить від імпорту продовольства через важкий сільськогосподарський сектор, який

страждає від політики земельної реформи, посухи та невідповідної інфраструктури. Зростання світових цін на продукти харчування створює додатковий тиск на і без того напружену економіку, що призводить до подорожчання основних товарів і збільшення труднощів для населення.

Режим Мнангагви, як і режим Мадуро, швидше за все, відповість на ці виклики посиленням авторитарних заходів. Уряд може використати продовольчу кризу як привід для придушення опозиції, контролю над розподілом продовольства та зміцнення патронатних мереж. Цей підхід спрямований на підтримку політичної стабільності та запобігання заворушенням, але часто призводить до подальших порушень прав людини та придушення громадянських свобод. Зосередження уряду на консолідації влади, а не на усуненні основних причин економічної кризи, швидше за все, погіршить ситуацію, що призведе до зростання бідності та соціального невдоволення.

Війна в Україні опосередковано впливає на Зімбабве через вплив на світові ціни на сировинні товари, зокрема на пальне та добрива, які мають вирішальне значення для сільського господарства. Зростаючі витрати на ці ресурси ще більше обтяжують продуктивність сільського господарства Зімбабве, що призводить до зниження врожайності та загострення продовольчої безпеки. Нездатність режиму ефективно реагувати на ці виклики може змусити його шукати більше іноземної допомоги та інвестицій, потенційно від незахідних країн із меншими демократичними передумовами, таких як Китай чи Росія. Таке узгодження може ще більше закріпити авторитарну практику, оскільки ці партнерства часто наголошують на стабільності, а не на демократичному врядуванні.

Підсумовуючи, глобальна продовольча криза, загострена війною в Україні, створює значні виклики для автократичних режимів, таких як у Венесуелі та Зімбабве. У цих країнах, ймовірно, погіршаться економічні умови, що призведе до посилення продовольчої безпеки та соціальних заворушень. Очікується, що у відповідь обидва режими посилять свою авторитарну практику для збереження контролю, що призведе до подальших порушень прав людини та придушення

політичної опозиції. Тенденція до авторитаризму, ймовірно, посилиться, оскільки ці режими віддають перевагу своєму виживанню, а не усуненню корінних причин своїх криз, увічнюючи цикл репресій і безгосподарності в економіці. Відповідь міжнародного співтовариства, зокрема у плані санкцій і допомоги, також відіграватиме вирішальну роль у формуванні майбутньої траєкторії цих режимів та їх здатності долати поточні глобальні виклики.

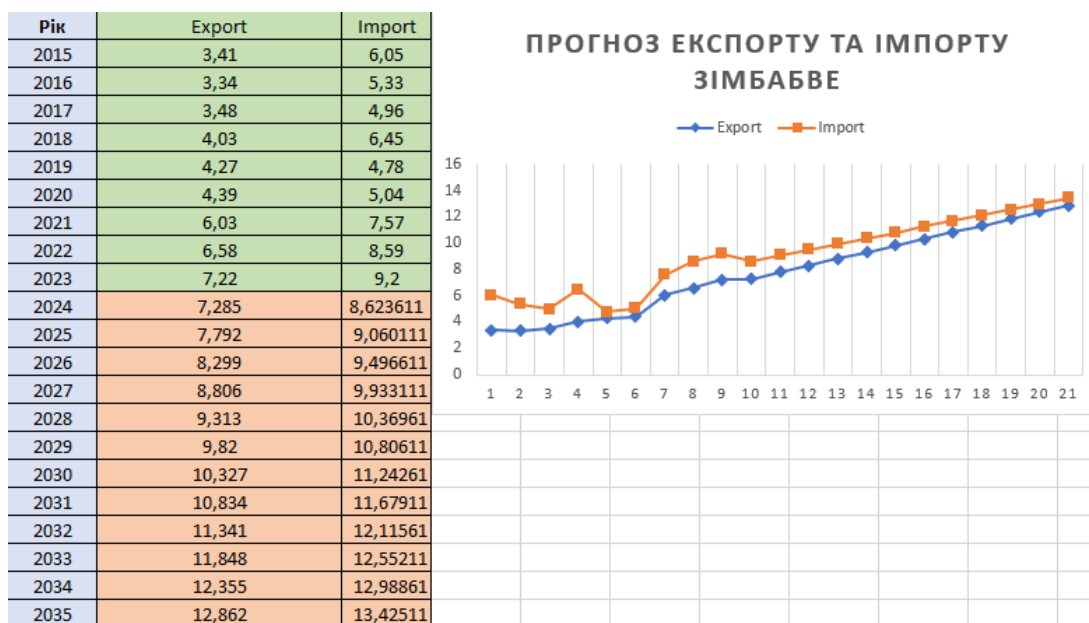

Рис.3.1 Прогноз показників експорту та імпорту до Зімбабве

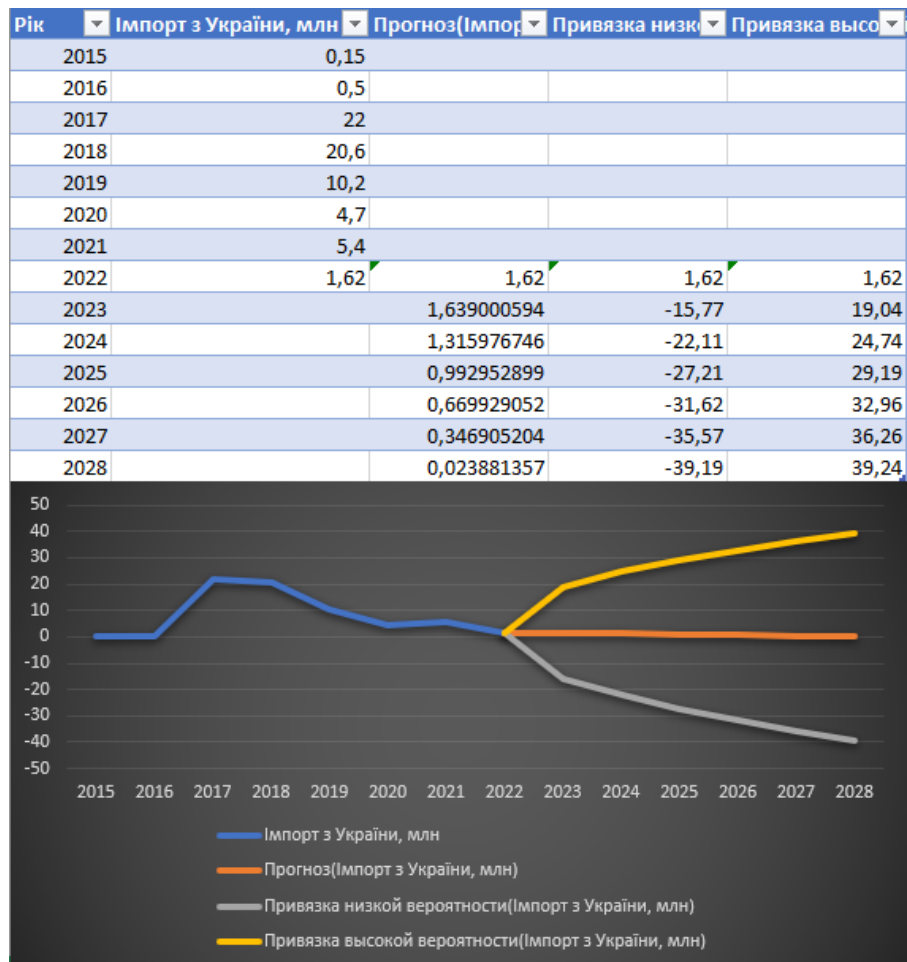

Рис.3.2 Прогноз показників імпорту Венесуели з України [44]

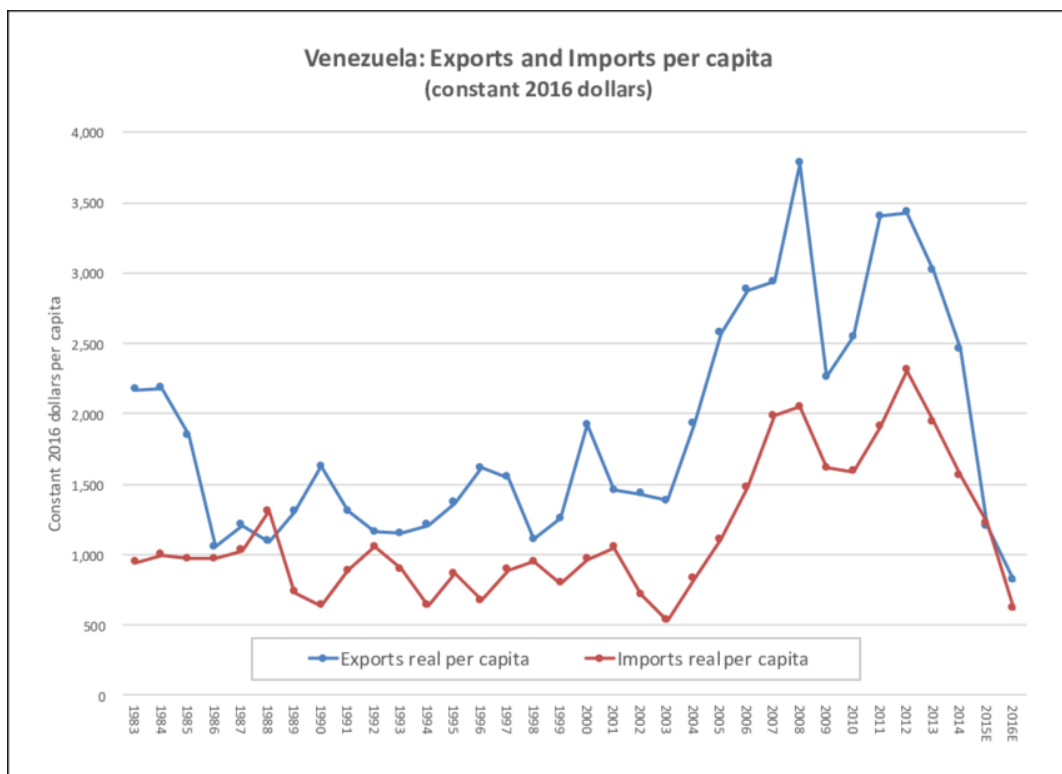

Рис. 3.3 Венесуела: реальний експорт та імпорт на душу населення [46]

Продовольча криза створює значний виклик для фінансової стабільності авторитарних держав, вимагаючи комплексної відповіді, спрямованої як на нагальні потреби, так і на довгострокову економічну вразливість. Криза підкреслює потребу в реформах державного управління, управління економікою та соціальної політики для створення більш стійких і стійких систем, здатних протистояти майбутнім потрясінням.

3.2. Визначення факторів, що впливають на взаємодію автократичних режимів і суверенного дефолту

Взаємодія між політичною нестабільністю та економічною політикою в авторитарних режимах, таких як Зімбабве та Венесуела, є складним наративом, який має глибокі наслідки для відповідних економік і добробуту громадян. У Зімбабве політичний ландшафт характеризується відсутністю чіткого планування престолонаслідування, що призвело до невизначеності та крихкого політичного середовища. Економіка країни залишається слабкою та вразливою до потрясінь, які можуть спровокувати подальшу політичну нестабільність. Ця нестабільність посилюється придушенням урядом основних свобод, що призводить до ерозії довіри до здатності держави ефективно керувати економікою. [23]

Ситуація у Венесуелі така ж жахлива, де політична нестабільність проявляється у формі економічного безгосподарності та корупції. Велика залежність країни від експорту нафти зробила її вразливою до коливань світових цін, що в поєднанні з економічними санкціями та відсутністю диверсифікації призвело до серйозного економічного спаду. Централізований контроль над економікою призвів до неефективності та відсутності прозорості, що підриває здатність уряду реагувати на продовольчу кризу та інші економічні виклики.

І Зімбабве, і Венесуела зазнали економічних витрат політичної нестабільності, які проявились у скороченні виробництва та погіршенні якості життя населення. У Зімбабве політична нестабільність призвела до соціальної нестабільності, що вплинуло на ділові операції та призвело до грабунку,

заворушень і загального безладу. [24] Відсутність політичної стабільності також значно вплинула на бізнес у Венесуелі через несхвалення громадянами політики уряду. [25]

Взаємозв'язок між політичною нестабільністю та економічним зростанням – це історія про втрачені можливості та безгосподарність. Хоча багатство ресурсів створює тенденцію до системи рантьє, що призводить до більшої політичної нестабільності, політична нестабільність, у свою чергу, послаблює адміністративні структури, необхідні для ефективного адміністрування податків. Це призводить до залежності від ренти ресурсів із супутніми наслідками ресурсного прокляття.

Роль політичної нестабільності та економічної політики в Зімбабве та Венесуелі є попередженням про те, як проблеми управління можуть призвести до економічного занепаду та соціальних заворушень. Відсутність належного управління, прозорості та диверсифікації економічної політики призвела до циклу нестабільності та економічних труднощів. Щоб ці країни відновилися та стабілізувалися, необхідно докласти спільних зусиль для вирішення глибинних політичних проблем і впровадження інклюзивної, сталої та диверсифікованої економічної політики.

Зовнішні боргові зобов'язання Зімбабве та Венесуели відіграли значну роль у формуванні ландшафту ризику дефолту для цих країн. У випадку Венесуели криза зовнішнього державного боргу була складною проблемою, за оцінками, зовнішній борг становить приблизно 140 мільярдів доларів. [28] Ця приголомшлива сума перевищує вартість зовнішніх активів країни, що вказує на нестабільний фінансовий стан, що підвищує ризик дефолту. Підхід уряду Венесуели до управління цим боргом був відзначений спробами ігнорувати або відкладати комплексне рішення, що могло призвести до того, що всі проблеми, пов'язані з боргом, вибухнуть одночасно.

Для Зімбабве ситуація із зовнішнім боргом є такою ж складною. Звіт про управління боргом країни свідчить про боротьбу з державним і гарантованим державою боргом, причому зовнішній державний борг викликає значне

занепокоєння. Вплив такого боргу на ризик дефолту є багатограним і впливає не лише на кредитоспроможність країни, але й на її економічне зростання та перспективи розвитку. Високий рівень зовнішнього боргу може бути ризикованим для таких країн, що розвиваються, як Зімбабве, збільшуючи ризик дефолту та наражаючи позичальника на ризик валютного курсу.

Зовнішні боргові зобов'язання обох країн призвели до зниження суверенних кредитних рейтингів, що відображає підвищений ризик дефолту. Продовольча криза загострила цю ситуацію, що призвело до різкого зростання цін і створило додатковий тиск на їх здатність виконувати фінансові зобов'язання. Міжнародний валютний фонд попереджає, що різке зростання світових цін на продовольство та енергоносії сильно вдарить по країнах, що розвиваються, і для запобігання дефолту будуть потрібні кращі механізми боротьби з державним боргом.

Оцінюючи вплив зовнішнього боргу на ризик дефолту для Зімбабве та Венесуели, вкрай важливо враховувати зовнішні боргові зобов'язання країн, резерви іноземної валюти та доступ до міжнародних фінансових ринків. Обидві країни мають обмежені резерви та мають обмежений доступ до фінансування через економічну та політичну ситуацію. Це робить їх особливо вразливими до дефолту, оскільки їм може бути важко отримати іноземну валюту, необхідну для обслуговування своїх боргів.

Зовнішні боргові зобов'язання Зімбабве та Венесуели суттєво сприяють їхньому ризику дефолту, особливо в контексті глобальної продовольчої кризи. Вирішення цього ризику вимагає ретельного аналізу економічних показників кожної країни, боргових зобов'язань і ширшого геополітичного контексту, який впливає на їх доступ до міжнародної фінансової підтримки. Комплексні реформи та міжнародна підтримка мають вирішальне значення для цих країн для стабілізації їх економіки та мінімізації ризику дефолту.

3.3. Формулювання основних висновків щодо взаємозв'язку основних складових дослідження

Оцінка ризику суверенного дефолту в контексті глобальної продовольчої кризи, особливо для таких країн, як Зімбабве та Венесуела, вимагає тонкого розуміння взаємозв'язку між економічною вразливістю, політичною динамікою та зовнішніми шоками. Глобальна продовольча криза, посилена зміною клімату, конфліктом і пандемією COVID-19, спричинила величезний тиск на і без того слабкі економіки цих країн.

Зімбабве, яке колись називали житницею Африки, зіткнулося з рядом економічних проблем, включаючи гіперінфляцію, девальвацію валюти та падіння продуктивності сільського господарства. Ці проблеми ускладнюються політичною нестабільністю та проблемами управління, що призводить до підвищення ризику суверенного дефолту. Залежність країни від експорту сільськогосподарської продукції означає, що збої у виробництві продуктів харчування безпосередньо впливають на економічну стабільність і здатність обслуговувати борги. [26]

Економіка Венесуели, яка сильно залежить від експорту нафти, була покалічена сукупністю факторів, включаючи безгосподарність, корупцію та міжнародні санкції. Зниження цін на нафту суттєво зменшило державні надходження, що призвело до ситуації, коли країна вже оголосила дефолт за своїм суверенним боргом. [27] Продовольча криза ще більше напружила економіку, оскільки уряд намагається імпортувати достатню кількість продовольства для свого населення, що призводить до повсюдної відсутності продовольчої безпеки та соціальних заворушень.

Суверенні кредитні рейтинги Зімбабве та Венесуели були знижені, що відображає підвищений ризик дефолту. Продовольча криза призвела до стрімкого зростання цін, створюючи додатковий тиск на здатність цих країн виконувати свої фінансові зобов'язання. Міжнародний валютний фонд (МВФ) попереджає, що різке зростання світових цін на продовольство та енергоносії сильно вдарить

по країнах, що розвиваються, і для запобігання дефолту будуть потрібні кращі механізми боротьби з державним боргом.

Оцінюючи ризик суверенного дефолту для Зімбабве та Венесуели, вкрай важливо враховувати зовнішні боргові зобов'язання країн, резерви іноземної валюти та доступ до міжнародних фінансових ринків. Обидві країни мають обмежені резерви та мають обмежений доступ до фінансування через економічну та політичну ситуацію. Це робить їх особливо вразливими до дефолту, оскільки їм може бути важко отримати іноземну валюту, необхідну для обслуговування своїх боргів.

Крім того, продовольча криза може негативно вплинути на продовольчу систему в Зімбабве, наприклад, через обмеження доступу до ринків як для фермерів, так і для споживачів, а також через надлишок швидкопсувних поживних продуктів, таких як фрукти та овочі. Для запобігання та пом'якшення цих впливів потрібні цілеспрямовані заходи. У Венесуелі відповідь уряду на продовольчу кризу заважає його централізованим контролем над економікою, що призводить до неефективності та корупції.

Щоб пом'якшити ризик суверенного дефолту, і Зімбабве, і Венесуела повинні здійснити економічні реформи, спрямовані на усунення основних причин їхньої вразливості. Це включає в себе вдосконалення управління, диверсифікацію їхньої економіки та інвестиції в стійкі методи сільського господарства. Міжнародна підтримка та співпраця також будуть важливими, щоб допомогти цим країнам подолати продовольчу кризу та уникнути дефолту.

Ризик суверенного дефолту для Зімбабве та Венесуели в контексті глобальної продовольчої кризи є значним. Криза загострила існуючі економічні проблеми та підкреслила потребу в комплексних реформах і міжнародній підтримці. Оцінка цього ризику вимагає ретельного аналізу економічних показників кожної країни, боргових зобов'язань і ширшого геополітичного контексту, який впливає на їх доступ до міжнародної фінансової підтримки.

Мінімізація ризику суверенного дефолту в таких авторитарних режимах, як Зімбабве та Венесуела, потребує багатостороннього підходу, який розглядає як

безпосередній фінансовий тиск, так і основні структурні проблеми, які сприяють економічній нестабільності. Ці режими часто стикаються з унікальними проблемами через свої політичні структури, які можуть включати централізований контроль, відсутність прозорості та обмежену підзвітність. Щоб зменшити ризик дефолту, ці країни повинні впроваджувати стратегії, які є економічно обґрунтованими та політично здійсненними в контексті їхніх систем управління.

Однією з ключових стратегій є покращення фінансової дисципліни та управління державними фінансами. Це передбачає встановлення чітких фінансових правил, які обмежують державні витрати та запозичення, забезпечуючи стабільність фінансової політики в довгостроковій перспективі. Наприклад, встановлення цільового показника співвідношення боргу до ВВП може допомогти запобігти накопиченню неприйнятної рівня боргу. Крім того, підвищення ефективності збору податків і розширення бази оподаткування може збільшити державні доходи без надмірного навантаження на населення.

Ще один важливий аспект – економічна диверсифікація. І Зімбабве, і Венесуела мають економіку, яка сильно залежить від одного сектора — сільськогосподарства в Зімбабве та нафти у Венесуелі. Диверсифікація економіки може зменшити вразливість до зовнішніх шоків, таких як коливання цін на сировинні товари, і сприяти стабільнішому та сталішому зростанню. Це може включати інвестування в інші сектори, такі як виробництво та послуги, і створення середовища, яке сприятиме розвитку приватного сектора та іноземних інвестицій.

Реструктуризація боргу також є важливим компонентом мінімізації ризику дефолту. Це може забезпечити тимчасове полегшення зобов'язань з обслуговування боргу та створити простір для економічних реформ. Взаємодія з кредиторами у прозорий спосіб співпраці має важливе значення для досягнення вигідних умов і збереження доступу до міжнародних ринків капіталу. У деяких випадках звернення за допомогою до міжнародних фінансових установ може

надати необхідну експертизу та фінансову підтримку для успішної реструктуризації боргу.

Поліпшення якості управління та інституційної системи має основне значення для зниження ризику суверенного дефолту. Це включає зміцнення верховенства права, боротьбу з корупцією та підвищення підзвітності уряду. Сильні інститути можуть підвищити довіру інвесторів і знизити вартість запозичень. В авторитарних режимах це може вимагати поступових реформ, які збалансують потребу у більшій прозорості та підзвітності з політичними реаліями режиму.

Соціальна політика, спрямована на боротьбу з нерівністю та бідністю, також має вирішальне значення. Покращуючи системи соціального захисту та інвестуючи в охорону здоров'я, освіту та соціальну інфраструктуру, уряди можуть сприяти більш інклюзивній та стійкій економіці. Це може допомогти пом'якшити соціальний і політичний тиск, який може виникнути внаслідок заходів жорсткої економії та економічних реформ.

Нарешті, створення валютних резервів і управління зовнішнім боргом є важливими для підтримки фінансової стабільності. Адекватні резерви можуть забезпечити захист від зовнішніх шоків і зменшити ймовірність кризи платіжного балансу. Ретельне управління зовнішнім боргом, включаючи уникнення надмірних короткострокових запозичень і забезпечення використання зовнішніх позик для продуктивних інвестицій, також є важливим.

Підсумовуючи, мінімізація суверенного ризику дефолту в таких авторитарних режимах, як Зімбабве та Венесуела, потребує комплексного підходу, який вирішує як негайні фінансові проблеми, так і глибші структурні проблеми. Фіскальна дисципліна, економічна диверсифікація, реструктуризація боргу, покращене управління, соціальна політика та розумне управління зовнішнім боргом є ключовими компонентами успішної стратегії. Хоча політичний контекст авторитарних режимів може зробити реформи більш складними, це не є непереборним, і прогрес у цих сферах може призвести до більш стабільних і процвітаючих економік.

РОЗДІЛ 4: РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

4.1. Розгляд можливих шляхів запобігання суверенному дефолту в автократичних режимах

Диверсифікація економіки є критично важливою стратегією для таких країн, як Венесуела та Зімбабве, де залежність від одного експортного товару історично наражала їх на нестабільність світових ринків. Диверсифікація може зменшити ці ризики та сприяти сталому економічному зростанню.

Економіка Венесуели значною мірою залежала від нафти, яка становить значну частину її ВВП і майже всі прибутки від експорту [9]. Ця надмірна залежність від нафти зробила країну надзвичайно вразливою до коливань цін на нафту. Високі ціни на нафту історично дозволяли уряду Венесуели фінансувати масштабні соціальні програми та підтримувати систему субсидій. Однак коли ціни на нафту різко падають, як це сталося у 1980-х роках і нещодавно з 2014 року, країна стикається з серйозною економічною кризою, яка характеризується гіперінфляцією, дефіцитом основних товарів і різким зниженням рівня життя [10]. Відсутність диверсифікації також гальмує розвиток інших секторів, залишаючи економіку без буфера проти спаду ринку нафти [11].

Так само постраждала економіка Зімбабве через залежність від вузького кола експортних товарів, зокрема тютюну, мінералів і металів. Експортні показники країни різко впали на початку 2000-х років після значного реального підвищення курсу валюти та запровадження програми прискореної земельної реформи [12]. Залежність від експорту сировинних товарів зробила Зімбабве вразливим до шоків цін на сировинні товари та торгових дисбалансів, що сприяє економічній нестабільності та проблемам у досягненні сталого розвитку [13]. Необхідність диверсифікації додатково підкреслюється зусиллями країни, спрямованими на відновлення економічного спаду та покращення зростання ВВП, яке, за прогнозами, буде відбуватися за рахунок відновлення сільського господарства після нормалізації дощів [14].

Для обох країн диверсифікація передбачає розвиток нових секторів, таких як виробництво та послуги, які можуть забезпечити більш стабільні потоки

доходів і можливості працевлаштування. Це також вимагає інвестицій у людський капітал, інфраструктуру та інновації для підтримки зростання цих нових секторів. Диверсифікація може допомогти стабілізувати доходи від експорту, зменшити вплив зовнішніх шоків і забезпечити більш справедливий шлях для зростання та розвитку. Для Венесуели та Зімбабве відхід від економіки, що залежить від сировини, до більш диверсифікованої економіки є не лише питанням економічної обережності, але й стратегічним імперативом для забезпечення довгострокової стабільності та процвітання.

Підсумовуючи, економічна диверсифікація є важливою для таких країн, як Венесуела та Зімбабве, щоб зменшити свою вразливість до глобальних коливань цін і побудувати стійку економіку, здатну підтримувати зростання та розвиток в умовах зовнішніх потрясінь.

Підтримання фіскальної дисципліни має вирішальне значення для економічної стабільності та стійкості будь-якої країни. У контексті Венесуели та Зімбабве, двох країн, які зіткнулися зі значними економічними проблемами, реалізація стратегій забезпечення фіскальної відповідальності є ще більш критичною. Створення суверенних фондів добробуту і прозорі бюджетні процеси є двома такими стратегіями, які можуть допомогти стабілізувати та зміцнити їхні економіки.

Суверенні фонди добробуту у Венесуелі та Зімбабве: для Венесуели концепція державного фонду добробуту не нова. Країна заснувала Фонд макроекономічної стабілізації у 1990-х роках, але через різноманітні виклики, включаючи політичну нестабільність та безгосподарність у економіці, фонд не зміг реалізувати свій потенціал [15]. Натомість у Зімбабве немає повноцінно функціонуючого суверенного фонду добробуту, хоча точаться дискусії щодо його створення для управління величезними мінеральними багатствами країни. Добре керований фонд міг би служити буфером проти економічних потрясінь, зберігаючи надлишкові доходи в періоди високих цін на сировинні товари, які пізніше можна використовувати під час спаду. Він також може стати джерелом

капіталу для інвестицій в інфраструктуру та інші ключові сектори для сприяння економічній диверсифікації [16].

Прозорі бюджетні процеси: Прозорість бюджетних процесів є важливою для фіскальної дисципліни. Це дозволяє громадянам і зацікавленим сторонам вимагати від урядів відповідальності за їхні фінансові рішення та забезпечує ефективний розподіл ресурсів. У Венесуелі брак прозорості був серйозною проблемою, оскільки уряд часто критикували за непрозоре управління державними фінансами. Зімбабве досяг певного прогресу в цій сфері, намагаючись підвищити прозорість бюджету та підзвітність шляхом впровадження програмного бюджетування, яке зосереджується на програмах надання послуг, які приносять користь громадянам [17]. Однак обидві країни все ще стикаються з труднощами в досягненні повної прозорості, і необхідні постійні зусилля для забезпечення відкритості бюджетних процесів і участі.

Створення фонду добробуту та прозорих бюджетних процесів у Венесуелі та Зімбабве стикається з кількома проблемами, включаючи політичну волю, інституційну спроможність та зовнішні фактори, такі як міжнародні санкції. Щоб подолати ці виклики, рекомендується, щоб обидві країни зміцнили свої інституційні рамки, співпрацювали з міжнародними партнерами для скасування санкцій, де це доцільно, і взяли на себе зобов'язання передового міжнародного досвіду фіскального управління. Таким чином вони можуть покращити свою фіскальну дисципліну, яка є важливою для економічної ефективності, макроекономічної стабільності та зменшення вразливості до зовнішніх шоків.

Підсумовуючи, створення суверенних фондів добробуту та впровадження прозорих бюджетних процесів є життєво важливими стратегіями для підтримки фіскальної дисципліни у Венесуелі та Зімбабве. Хоча обидві країни мають унікальні виклики, прийняття цих стратегій може призвести до покращення економічної стабільності та сталого зростання.

4.2. Перспективи продовження дослідження

У контексті Венесуели та Зімбабве виявлення тематичних досліджень успішного управління боргом в автократичних режимах є складним через складні

економічні та політичні ландшафти, які характеризують ці країни. Проте вивчення ширшого ландшафту практики управління боргом у подібних режимах може дати розуміння потенційних стратегій і найкращих практик.

Криза зовнішнього державного боргу Венесуели є багатогранною проблемою, яка значною мірою була затьмарена іншими проблемами, такими як відкат демократії та порушення прав людини¹. Борг країни, який оцінюється в 140 мільярдів доларів, перевищує вартість її зовнішніх активів, що ускладнює управління пасивами [18]. Економічний колапс, спричинений частково падінням цін на нафту та посиленій санкціями, призвів до гіперінфляції та дефіциту основних товарів [18]. Незважаючи на ці проблеми, Венесуела намагалася управляти своїм боргом за допомогою різних засобів, включаючи обмін боргів і зусилля з реструктуризації, хоча ці дії були незначними через політичні та економічні обмеження [18].

Зімбабве також зіткнувся зі значними проблемами управління боргом. Борговий портфель країни є складним, із значними балансовими ризиками та вразливістю до економічних і фінансових шоків. Зусилля щодо покращення управління боргом включали створення Управління з управління державним боргом, ухвалення сучасного законодавства з управління державним боргом та впровадження посібників з процедур управління боргом [19]. Ці кроки разом із регулярним узгодженням бази даних державного боргу та наймом і навчанням персоналу є частиною стратегії Зімбабве щодо посилення потенціалу управління боргом.

З досвіду Венесуели та Зімбабве, а також інших автократичних режимів можна виділити декілька найкращих практик. Серед них важливість створення спеціалізованих установ для управління боргом, прийняття прозорості та підзвітної законодавчої бази та впровадження надійної системи управління ризиками. Крім того, взаємодія з міжнародними фінансовими установами та дотримання найкращих міжнародних практик фіскального управління мають вирішальне значення для покращення боргових результатів та уникнення дефолту.

Хоча Венесуела та Зімбабве не є взірцями успішного управління боргом, їхній досвід, а також досвід інших автократичних режимів підкреслюють важливість інституційної спроможності, прозорості та міжнародної участі в ефективному управлінні суверенним боргом. Ці елементи є важливими для будь-якої країни, яка прагне долати складні виклики управління боргом та економічної стабільності.

Досвід Венесуели та Зімбабве дає важливі уроки для України, особливо в контексті економічної стійкості в умовах політичної нестабільності та глобальної напруженості. Обидві країни пережили серйозні економічні кризи, відзначені гіперінфляцією, дефіцитом і борговими проблемами, під час автократичних режимів, які зіткнулися з міжнародними санкціями та ізоляцією. Ці виклики стосуються України, яка зараз переживає наслідки війни та складнощі міжнародної дипломатії.

Управління економікою в умовах кризи: економіка Венесуели, яка значною мірою залежить від експорту нафти, постраждала від подвійного шоку від різкого падіння цін на нафту та економічних санкцій, що призвело до колапсу державних послуг і гіперінфляції. Зімбабве зіткнувся з подібними економічними потрясіннями, коли політика земельної реформи підірвала продуктивність сільського господарства та сприяла відсутності продовольчої безпеки та інфляції³. Для України ці випадки підкреслюють важливість диверсифікації економіки та підтримки надійної економічної політики, здатної протистояти зовнішньому тиску. Оскільки Україна стикається з руйнуванням інфраструктури та переміщенням населення через війну, уроки Венесуели та Зімбабве щодо управління економічними кризами, такими як реструктуризація боргу та пошук міжнародної підтримки, стають дедалі актуальнішими.

Політична динаміка та міжнародні відносини: політичний досвід Венесуели та Зімбабве, де автократичне керівництво призвело до міжнародних санкцій і дипломатичних викликів, дає Україні можливість зрозуміти складні геополітичні ландшафти. Позиція України як осередку глобальної напруженості, особливо через вторгнення Росії, вимагає стратегічної міжнародної участі та

дипломатії. Те, як Венесуела та Зімбабве впоралися з міжнародною ізоляцією та санкціями, показує Україні приклади того, як збалансувати внутрішнє управління та зовнішній тиск, шукати альянси та вести переговори про допомогу та підтримку для зміцнення своєї економіки та суверенітету.

Стійкість і відновлення: нарешті, стійкість, яку демонструє населення Венесуели та Зімбабве перед обличчям економічних труднощів і політичних репресій, пропонує Україні моделі соціальної солідарності та ініціатив, керованих громадою, які можуть пом'якшити наслідки війни та економічного занепаду. Оскільки Україна працює над відновленням і відбудовою, досвід Венесуели та Зімбабве підкреслює важливість захисту людського капіталу, сприяння розвитку приватного сектору та забезпечення мереж соціального захисту для підтримки найбільш уразливих верств населення під час кризи.

Підсумовуючи, практичне значення досвіду Венесуели та Зімбабве для України полягає в отриманих уроках щодо управління економікою під час криз, важливості стратегічного політичного маневрування на міжнародній арені та стійкості, необхідної для відновлення після глибоких економічних і соціальних потрясінь. Ці уроки є безцінними для України, оскільки вона прагне подолати поточну війну та побудувати стабільне, процвітаюче майбутнє для своїх громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Venezuela Government Debt to GDP. *TRADING ECONOMICS* | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES. URL: <https://tradingeconomics.com/venezuela/government-debt-to-gdp>
2. Venezuela - national debt in relation to gross domestic product (GDP) 2023 | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/372075/national-debt-of-venezuela-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/>
3. Seasonal income sources likely to be constrained through the 2023/24 lean season. *FEWS NET*. URL: <https://fews.net/southern-africa/zimbabwe/food-security-outlook/october-2023>
4. Political Instability in Zimbabwe. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/report/political-instability-zimbabwe>
5. Zimbabwe's political instability and its impact on business. *Equity Axis | Financial Insights at your fingertips*. URL: <https://equityaxis.net/post/7506/2019/2/zimbabwes-political-instability-and-its-impact-on-business>
6. Zimbabwe's political instability and the impact on business - Zimbabwe Situation. *Zimbabwe Situation*. URL: <https://www.zimbabwesituation.com/news/zimbabwes-political-instability-and-the-impact-on-business/>
7. Zimbabwe rated as one of the world's top global food crises in new United Nations report. *UNICEF*. URL: <https://www.unicef.org/zimbabwe/press-releases/zimbabwe-rated-one-worlds-top-global-food-crises-new-united-nations-report>
8. CFR Sovereign Risk Tracker. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/cfr-sovereign-risk-tracker>
9. Kott A. Assessing Whether Oil Dependency in Venezuela Contributes to National Instability. *Journal of Strategic Security*. 2012. Vol. 5, no. 3. P. 69–86. URL: <https://doi.org/10.5038/1944-0472.5.3.5>

10. Venezuela: The Rise and Fall of a Petrostate. *Council on Foreign Relations*.
URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/venezuela-crisis>.
11. Venezuela economy and oil dependency - Economics Help. *Economics Help*.
URL: <https://www.economicshelp.org/blog/13071/economics/venezuela-economy-and-oil-dependency/>.
12. Muoz S. Zimbabwe's Export Performance: The Impact of the Parallel Market and Governance Factors. International Monetary Fund, 2006.
13. Standard T. Over-dependence on commodity exports hits Zim development. *NewsDay*.
URL: <https://www.newsday.co.zw/news/article/72147/over-dependence-on-commodity-exports-hits-zim-development>.
14. World Bank Group. Zimbabwe's Economy is Set for Recovery, but Key Risks Remain. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/06/10/zimbabwe-s-economy-is-set-for-recovery-but-key-risks-remain>.
15. Moreno M. A., Sosa S., Zambrano L. R. Discipline, Stability, and Sustainability in Venezuelan Public Finance. *SSRN Electronic Journal*. 2020.
URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3698440> (date of access: 09.05.2024).
16. Sovereign Wealth Funds: Aspects of Governance Structures and Investment Management. *IMF eLibrary*.
URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2013/231/article-A001-en.xml>.
17. Program-based budgeting: Powering Zimbabwe's journey to improved transparency and accountability. *World Bank Blogs*.
URL: <https://blogs.worldbank.org/en/africacan/program-based-budgeting-powering-zimbabwes-journey-improved-transparency-and>.
18. The Venezuelan External Public Debt Crisis: Everything Everywhere All at Once. *CSIS | Center for Strategic and International Studies*.
URL: <https://www.csis.org/analysis/venezuelan-external-public-debt-crisis-everything-everywhere-all-once>.

19. Zimbabwe Develops a Medium-Term Debt Management Strategy and the First Annual Borrowing Plan. *MEFMI*. URL: <https://mefmi.org/2017/08/01/zimbabwe-develops-a-medium-term-debt-management-strategy-and-the-first-annual-borrowing-plan/>.
20. Venezuela Government Debt to GDP. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*. URL: <https://tradingeconomics.com/venezuela/government-debt-to-gdp>.
21. Venezuela - national debt in relation to gross domestic product (GDP) 2023 | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/372075/national-debt-of-venezuela-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/>
22. Zimbabwe Food Security Outlook, October 2023 - May 2024 - Zimbabwe. *ReliefWeb*. URL: <https://reliefweb.int/report/zimbabwe/zimbabwe-food-security-outlook-october-2023-may-2024>.
23. Political Instability in Zimbabwe. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/report/political-instability-zimbabwe>.
24. Zimbabwe's political instability and its impact on business. *Equity Axis | Financial Insights at your fingertips*. URL: <https://equityaxis.net/post/7506/2019/2/zimbabwes-political-instability-and-its-impact-on-business>.
25. Zimbabwe's political instability and the impact on business - Zimbabwe Situation. *Zimbabwe Situation*. URL: <https://www.zimbabwesituation.com/news/zimbabwes-political-instability-and-the-impact-on-business/>.
26. Zimbabwe rated as one of the world's top global food crises in new United Nations report. URL: <https://www.unicef.org/zimbabwe/press-releases/zimbabwe-rated-one-worlds-top-global-food-crises-new-united-nations-report>.
27. CFR Sovereign Risk Tracker. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/cfr-sovereign-risk-tracker>.

28. The Venezuelan External Public Debt Crisis: Everything Everywhere All at Once. *CSIS / Center for Strategic and International Studies*. URL: <https://www.csis.org/analysis/venezuelan-external-public-debt-crisis-everything-everywhere-all-once>.
29. Global Report on Food Crises: Nearly 282 million people faced acute hunger in 2023. *MSN*. URL: <https://www.msn.com/en-gb/news/world/global-report-on-food-crises-nearly-282-million-people-faced-acute-hunger-in-2023/vi-AA1nLY9Z>.
30. Ballard-Rosa C. Hungry for Change: Urban Bias and Autocratic Sovereign Default. *International Organization*. 2016. Vol. 70, no. 2. P. 313–346. URL: <https://doi.org/10.1017/s0020818315000363>.
31. Antonis Adam. Sovereign Defaults and Democracy. *EconPapers*. URL: https://econpapers.repec.org/article/palcompes/v_3a61_3ay_3a2019_3ai_3a1_3ad_3a10.1057_5fs41294-018-0062-8.htm.
32. Michael Tomz, Mark L. J. Wright. EMPIRICAL RESEARCH ON SOVEREIGN DEBT AND DEFAULT. *National Bureau of Economic Research / NBER*. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w18855/w18855.pdf.
33. Zimbabwe: Acute Food Insecurity Situation October - December 2020 and Projection for January - March 2021 | IPC - Integrated Food Security Phase Classification. *IPC - Integrated Food Security Phase Classification*. URL: <https://www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/details-map/en/c/1152928/?iso3=ZWE>.
34. Global Report on Food Crises: Number of people facing acute food insecurity rose to 258 million in 58 countries in 2022. *Newsroom*. URL: <https://www.fao.org/newsroom/detail/global-report-on-food-crises-GRFC-2023-GNAFC-fao-wfp-unicef-ifpri/en>.
35. Ratio of national debt to gross domestic product (GDP) of Venezuela 2023 | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1392616/ratio-of-national-debt-to-gross-domestic-product-gdp->

[venezuela/#:~:text=The%20ratio%20of%20national%20debt,relation%20to%20the%20country's%20GDP.](#)

36. Zimbabwe Public Debt. *FocusEconomics*. URL: <https://www.focus-economics.com/country-indicator/zimbabwe/public-debt/#:~:text=Public%20Debt%20in%20Zimbabwe,98.4%%20of%20GDP%20in%202022>.
37. Crisis (IPC Phase 3) outcomes increase as own-produced stocks deplete atypically early. *FEWS NET*. URL: <https://fews.net/southern-africa/zimbabwe/food-security-outlook-update/august-2022#updated-assumptions>.
38. How Deep Is Venezuela's Food Crisis?. *Gro Intelligence*. URL: <https://www.gro-intelligence.com/insights/how-deep-is-venezuelas-food-crisis>.
39. Venezuela - Gross domestic product (GDP) growth rate 2025 | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/370918/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-venezuela/>.
40. Venezuela - Inflation rate 2025 | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/371895/inflation-rate-in-venezuela/>.
41. Real GDP growth. *International Monetary Fund*. URL: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPC@WEO/ZWE?zoom=ZWE&highlight=ZWE.
42. Inflation rate, average consumer prices. *International Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIPCH@WEO/ZWE?zoom=ZWE&highlight=ZWE>.
43. Venezuela Key Message Update: Economic improvements ease pressure on access to food, January 2024 - Venezuela (Bolivarian Republic of). *ReliefWeb*. URL: <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/venezuela-key-message-update-economic-improvements-ease-pressure-access-food-january-2024>.

44. Ukraine Exports to Venezuela - 2024 Data 2025 Forecast 1996-2021 Historical. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/exports/venezuela>.
45. Ukraine (UKR) and Zimbabwe (ZWE) Trade | The Observatory of Economic Complexity. *The Observatory of Economic Complexity*. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/ukr/partner/zwe>.
46. Venezuela: Running on empty. *ResearchGate*. URL: https://www.researchgate.net/publication/312563277_Venezuela_Running_on_empty.